

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
W WARSZAWIE
RWA-41-6/06/GM**

Warszawa, dn. 10 czerwca 2009 r.

DECYZJA nr RWA- 6/2009

I. Na podstawie art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.) i art. 28 ust. 6 tej ustawy w zw. z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18 poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego, wszczętego z urzędu,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

a) uznaje się za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, zawarcie przez Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP w Warszawie porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na ustaleniu zasad przyjmowania tych praw do zbiorowego zarządu, wyłączających artystom-wykonawcom możliwość powierzenia mu wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 7 lutego 2008 r.**

b) uznaje się za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, zawarcie przez Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na określeniu w zobowiązaniach organizacyjnych z artystami wykonawcami, iż powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez artystę wykonawcę ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 7 lutego 2008 r.**

II. Na podstawie art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zw. z art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a także w zw. z art. 5 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz. Urz. UE z dnia 4 stycznia 2003 r. nr L 001), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego, wszczętego z urzędu,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

a) umarza się postępowania antymonopolowe w sprawie podejrzenia naruszenie przez Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE z dnia 29 grudnia 2006 r. nr C 321 E s. 37) wskutek zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na ustaleniu zasad przyjmowania tych praw do zbiorowego zarządu, wyłączających artystom-wykonawcom możliwość powierzenia mu wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji;

b) umarza się postępowania antymonopolowe w sprawie podejrzenia naruszenie przez Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE z dnia 29 grudnia 2006 r. nr C 321 E s. 37.) wskutek zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na określeniu w zobowiązaniach organizacyjnych z artystami wykonawcami, iż powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez artystę wykonawcę ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie.

III. Na podstawie art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy w zw. z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18 poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania antymonopolowego:

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

a) nakłada się na Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP **karę pieniężną w wysokości 5.017,74 zł (słownie: pięć tysięcy siedemnaście zł 74/100)**, płatną do budżetu państwa w tytule dopuszczenia się naruszenia określonego w pkt I lit. a) sentencji niniejszej decyzji.

b) nakłada się na Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP **karę pieniężną w wysokości 5.519,51 zł (słownie: pięć tysięcy pięćset dziewiętnaście zł 51/100)**, płatną do budżetu państwa w tytule dopuszczenia się naruszenia określonego w pkt I lit. b) sentencji niniejszej decyzji.

IV. Na podstawie art. 72, art. 73 i art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 28 ust. 6 tej ustawy w zw. z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

obciąża się Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP **kosztami** postępowania antymonopolowego i zobowiązuje tego przedsiębiorcę do uiszczenia na rzecz Prezesa UOKiK kosztów w kwocie 13.858,87 zł (słownie: trzynaście tysięcy osiemset pięćdziesiąt osiem złotych, 87/100).

UZASADNIENIE

W wyniku prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegaturę w Warszawie postępowania wyjaśniającego mającego na celu badanie zasad wykonywania przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi zbiorowego zarządu tymi prawami (sygn. akt RWA-40-2/06/GM), zostały zebrane informacje i dokumenty dotyczące warunków wykonywania przez Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP w Warszawie (dalej: SAWP) zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych.

SAWP jest działającym na terenie Polski stowarzyszeniem o statusie organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi (dalej: OZZ) w rozumieniu art. 104 i n. ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.). SAWP zarządza zbiorowo prawami pokrewnymi do artystycznych wykonań utworów muzycznych oraz słowno-muzycznych na podstawie zezwolenia udzielonego decyzją Ministra Kultury z dnia 13 marca 2003 r. (znak DP.WPA.024/498/02/mp). Na tej podstawie SAWP wykonuje zbiorowy zarząd ww. prawami do artystycznych wykonań.

Prezes UOKiK uznał, że w świetle informacji i dokumentów przekazanych przez SAWP stowarzyszenie to wykonuje zarząd prawami wyłącznie w pełnym zakresie, tj. w odniesieniu do wszystkich pól eksploatacji. Na zadane pytanie o to, czy osoba powierzająca SAWP zarząd prawami może powierzyć go tylko w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji, SAWP jednoznacznie stwierdziło, że nie ma takiej możliwości (pismo SAWP z dnia 3 lutego 2006 r., s. 2, ad. 11). Potwierdziła to treść wzoru przedstawionego przez SAWP zobowiązania organizacyjnego (zał. nr 6 do pisma SAWP z dnia 3 lutego 2006 r.).

Na podstawie zgromadzonych informacji i dokumentów Prezes UOKiK uznał, że

okoliczności sprawy stwarzają podejrzenie naruszenia przez SAWP określonego w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu porozumień ograniczających konkurencję. Prezes UOKiK uznał także, że opisane działanie SAWP może naruszać zakaz określony w art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE z dnia 29 grudnia 2006 r. nr C 321 E s. 37) (dalej: TWE).

W związku z powyższym postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2006 r. zostało wszczęte z urzędu, w imieniu Prezesa UOKiK, postępowanie antymonopolowe w sprawie podejrzenia zawarcia przez SAWP porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na ustaleniu zasad przyjmowania tych praw do zbiorowego zarządu, wyłączających artystom-wykonawcom możliwość powierzenia mu wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji – co może stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2006 r. Prezes UOKiK zaliczył w poczet dowodów w postępowaniu w niniejszej sprawie – o czym SAWP zostało poinformowane – następujące dokumenty, stanowiące część akt postępowania wyjaśniającego o sygn. RWA-40-2/06/GM: (1) pismo Prezesa UOKiK do SAWP z dnia 18 stycznia 2006 r.; (2) pismo SAWP do Prezesa UOKiK z dnia 3 lutego 2006 r. (L.dz. 296/2006), wraz z załącznikami: (a) statut SAWP; (b) decyzja Ministra Kultury i Sztuki z dnia 1 lutego 1995 r.; (c) decyzja Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 marca 1998 r.; (d) decyzja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 października 2001 r.; (e) decyzja Ministra Kultury z dnia 13 marca 2003 r.; (f) wzór zobowiązania organizacyjnego SAWP; (g) dokument pn. „Wniosek o przyjęcie pod ochronę artystycznych wykonań utworów”.

Dokonując w trakcie postępowania analizy zobowiązania organizacyjnego stosowanego przez SAWP, Prezes UOKiK doszedł do przekonania, że zakaz porozumień ograniczających konkurencję może także naruszać stosowanie w zobowiązaniach organizacyjnych SAWP postanowienia umownego, zgodnie z którym powierzenie zbiorowego zarządzania może być przez artystę wykonawcę wypowiedziane ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie. Taka praktyka utrudnia uprawnionemu zmianę podmiotu, któremu powierza wykonywanie praw do artystycznych wykonań. Jej efektem może być związanie artysty wykonawcy umową z SAWP przez okres nawet dwóch lat od momentu, gdy ten zdecydował się rozwiązać umowę z tym stowarzyszeniem i powierzyć wykonywanie praw innemu podmiotowi. Prezes UOKiK uznał, że taki termin może być rażąco długi i nieuzasadniony, a przez to ograniczać konkurencję – zarówno w aspekcie krajowych, jak i wspólnotowych przepisów o ochronie konkurencji.

W związku z powyższym, postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2007 r. Prezes UOKiK postanowił, że niniejsze postępowanie prowadzone jest również w sprawie podejrzenia zawarcia przez SAWP porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na określeniu w zobowiązaniach organizacyjnych z artystami wykonawcami, iż powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez artystę wykonawcę ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie – co może stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 ustawy o

ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Postanowieniami z dnia 11 stycznia 2008 r. i z dnia 15 lutego 2008 r. w poczet dowodów zostały również zaliczone, o czym SAWP zostało poinformowane, pisma Związku Stowarzyszeń Artystów Wykonawców STOART w Warszawie z dnia 6 lutego 2006 r. (L.dz. 11363/06), stanowiące część akt postępowania wyjaśniającego o sygn. RWA-40-2/06/GM, oraz z dnia 18 stycznia 2008 r. (L.dz. 1836/08), stanowiące część akt postępowania o sygn. RWA-41-8/06/GM.

Postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2008 r. w poczet dowodów zostały zaliczone, o czym SAWP zostało poinformowane, poświadczone przez tłumacza przysięgłego tłumaczenia na język (a) pisma Fińskiego Urzędu Ochrony Konkurencji z dnia 9 lipca 2007 r. (znak 603/30/07); (b) pisma Austriackiego Federalnego Urzędu Ochrony Konkurencji z dnia 3 lipca 2007 r.; (c) umowy o korzystanie z praw autorskich Verwertungsgesellschaft der Filmschaffenden (VDFS); (d) umowy dot. korzystania z praw autorskich dla producentów nośników dźwięku LSG – Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten Ges.m.b.H.; (e) umowy dotyczącej korzystania z praw autorskich Literar-Mechana Wahrnehmungsgesellschaft für Urheberrechte Ges.m.b.H.; (f) umowy dot. korzystania z praw autorskich V.A.M. Ververtungsgesellschaft für Audiovisuelle Medien Ges.m.b.H.; (g) umowy dot. korzystania z praw autorskich Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Ges.m.b.H.; (h) umowy dot. korzystania z praw autorskich AKM; (i) statutu z dnia 27/28 czerwca 2006 r. GEMA Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte; (j) umowy z klientem GRAMEX, Copyright Society of Performing Artists and Producers of Phonograms; (k) regulaminu Stowarzyszenia GRAMEX; (l) decyzji nr 445 irlandzkiego Urzędu Ochrony Konkurencji z dnia 15 grudnia 1995 r.; (m) aktu założycielskiego i statutu Performing Rights Society Limited; (n) statutu i regulaminu ogólnego SACD; (o) statutu Stowarzyszenia na rzecz Pobierania, Podziału i Ochrony Praw Artystów, Odtwórców i Wykonawców „URADDEX”; (p) statutu Stowarzyszenia Autorów, Kompozytorów i Wydawców Muzycznych SACEM wraz ze zmianami wprowadzonymi do dnia 16 stycznia 2007 r.

W trakcie postępowania antymonopolowego Prezes UOKiK wzywał SAWP do przekazania dodatkowych informacji i dokumentów niezbędnych do ustalenia stanu faktycznego i oceny sprawy w aspekcie stawianych zarzutów.

Ustosunkowując się do stawianych zarzutów SAWP uznało stawiane mu zarzuty za bezzasadne. W uzasadnieniu SAWP przedstawiało informacje i dokumenty mające potwierdzać jego stanowisko.

Z uwagi na to, że postępowanie w sprawie dotyczyło także podejrzenia naruszenia przez SAWP art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską oraz przez wzgląd na wymogi wynikające z Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz. Urz. UE z dnia 4 stycznia 2003 r. nr L 001), informacja o wszczęciu postępowania została zgłoszona Komisji Europejskiej.

Z uwagi na charakter rozstrzygnięcia w zakresie zarzutu naruszenia art. 81 ust. 1 TWE (umorzenie postępowania), projekt decyzji nie był konsultowany z Komisją w trybie określonym w art. 11 ust. 4 rozporządzenia. Nie ma bowiem obowiązku notyfikacji Komisji

projektów tego rodzaju decyzji.

SAWP było informowane o zakończeniu zbierania przez Prezesa UOKiK materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie. Strona korzystała z uprawnienia do zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach postępowania antymonopolowego.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje

Niniejsza sprawa dotyczy zasad sprawowania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych, oddawanych przez artystów wykonawców tych utworów pod ochronę SAWP.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, każde artystyczne wykonanie utworu lub dzieła sztuki ludowej pozostaje pod ochroną niezależnie od jego wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Artystycznymi wykonaniami, są w szczególności: działania aktorów, recytatorów, dyrygentów, instrumentalistów, wokalistów, tancerzy i mimów oraz innych osób w sposób twórczy przyczyniających się do powstania wykonania (art. 85 ust. 2). Przedmiot ochrony prawnoautorskiej stanowią zatem w szczególności artystyczne wykonania utworów muzycznych i słowno-muzycznych.

Uprawnienia artystów wykonawców wynikające z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych obejmują wyłączone **prawo do ochrony dóbr osobistych**, w szczególności w zakresie: (a) wskazywania go jako wykonawcy, z wyłączeniem przypadków, gdy pominięcie jest zwyczajowo przyjęte, (b) decydowania o sposobie oznaczenia wykonawcy, w tym zachowania anonimowości albo posłużenia się pseudonimem, (c) sprzeciwiania się jakimkolwiek wypaczeniom, przeinaczeniom i innym zmianom wykonania, które mogłyby naruszać jego dobre imię (art. 86 ust. 1 pkt 1). Artyście wykonawcy przysługują także **prawo korzystania z artystycznego wykonania i rozporządzania prawami do niego** na następujących polach eksploatacji: (a) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania – wytwarzania określoną techniką egzemplarzy artystycznego wykonania, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową, (b) w zakresie obrotu egzemplarzami, na których artystyczne wykonanie utrwalono – wprowadzania do obrotu, użyczania lub najmu egzemplarzy, (c) w zakresie rozpowszechniania artystycznego wykonania w sposób inny niż określony w pkt b) – nadawania, reemitowania oraz odtwarzania, chyba że są one dokonywane za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza, a także publicznego udostępniania utrwalenia artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym (art. 86 ust. 1 pkt 2). Artyście wykonawcy służy prawo do wynagrodzenia za korzystanie z artystycznego wykonania lub za rozporządzanie prawami do takiego wykonania określone w umowie albo przyznane w przepisach ustawy (art. 86 ust. 2). Artyście wykonawcy przysługują także prawo do stosownego wynagrodzenia z tytułu nadawania, reemitowania lub odtwarzania artystycznego wykonania za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza (art. 86 ust. 3).

Wskutek masowej eksploatacji dóbr chronionych prawami pokrewnymi, możliwej dzięki rozwojowi nowoczesnych technologii, skuteczne zarządzanie prawami wyłącznymi

przez indywidualnego artystę wykonawcę często w praktyce staje się niemożliwe, a co najmniej wysoce nieopłacalne, jako że artystyczne wykonanie może być wykorzystywany jednocześnie przez wielu użytkowników przy pomocy różnych mediów. W tej sytuacji – jak podkreśla się w literaturze przedmiotu – skuteczny nadzór nad jego eksploatacją przerasta możliwości organizacyjne i finansowe pojedynczego autora. W związku z tym zarząd prawami wykonywany jest kolektywnie przez wyspecjalizowane podmioty, tj. OZZ¹.

Reżim prawny działalności OZZ określony został w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Zgodnie z jej art. 104 ust. 1, OZZ to stowarzyszenia zrzeszające twórców, artystów wykonawców, producentów lub organizacje radiowe i telewizyjne, których statutowym zadaniem jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy. W granicach udzielonego upoważnienia OZZ udziela użytkownikom zezwoleń na korzystanie z praw, będących w jego zarządzie (powierzonych mu bezpośrednio przez uprawnionych, bądź zarządzanych na podstawie umów o wzajemnej reprezentacji zawartych z OZZ w innych krajach), sprawuje kontrolę nad sposobem ich eksploatacji i chroni powierzone prawa, a także inkasuje i dokonuje podziału między uprawnionych środków finansowych uzyskanych od użytkowników. Nie jest wykluczone realizowanie przez OZZ innych zadań i innych celów ważnych dla środowiska swoich członków².

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych określa status prawny OZZ jako stowarzyszeń. Reżim prawny działalności OZZ określają zatem także przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.). W świetle preambuły do tej ustawy stowarzyszenia powstają w celu stworzenia warunków do pełnej realizacji gwarantowanej przepisami Konstytucji wolności zrzeszania się. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy, obywatele polscy realizują prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach, zgodnie z przepisami Konstytucji oraz porządkiem prawnym określonym w ustawach.

W myśl art. 2 ust. 1 tej ustawy stowarzyszenia są dobrowolnymi, samorządowymi i trwałymi zrzeszeniami o celach niezarobkowych. Podstawowym celem ich istnienia nie jest zatem prowadzenie działalności gospodarczej. Mimo z zasady niekomercyjnego charakteru stowarzyszenia mogą jednak prowadzić działalność gospodarczą według zasad ogólnych. Dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia powinien służyć realizacji jego celów statutowych, nie może być przeznaczony do podziału między członków stowarzyszenia (art. 34 ustawy).

OZZ działają na podstawie zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 104 ust. 2 pkt 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych). Zezwolenie udzielane jest organizacjom dającym rękojmię należytego zarządzania powierzonymi prawami (art. 104 ust. 3 ww. ustawy). Obecnie na podstawie ww. zezwolenia działa piętnaście OZZ, określonych w załączniku do Obwieszczenia Ministra Kultury z dnia 13 kwietnia 2004 r. w sprawie ogłoszenia decyzji Ministra Kultury o udzieleniu i o cofnięciu zezwoleń na podjęcie działalności organizacji zbiorowego

---

¹ M. Walerjan: Zakres zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w polskiej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz znaczenie tego pojęcia, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej* Nr 78, Kraków 2001, s. 40.

² Por. m.in.: J. Błęszyński: Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego* Nr 11/1994; M. Bukowski: Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi [w]: J. Barta, R. Markiewicz (red.): *Prawo autorskie a postęp techniczny*, Kraków 1999, s. 188.

zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi (M.P. Nr 18, poz. 322). Przedmiot działalności poszczególnych OZZ na ogół się nie pokrywa i zarządzają one odrębnymi rodzajami praw wyłącznych bądź – w przypadku OZZ zarządzających prawami autorskimi – prawami do odrębnego rodzaju utworów. Na przykład działalność Stowarzyszenia Autorów ZAiKS polega na zarządzaniu prawami autorskimi do utworów słownych, muzycznych, słowno-muzycznych, choreograficznych, pantomimicznych, słownych, muzycznych, słowno-muzycznych i choreograficznych w utworze audiowizualnym (pkt 5 ww. załącznika), działalność Związku Producentów Audio Video ZPAV polega na sprawowaniu zarządu prawami pokrewnymi do fonogramów i wideogramów (pkt 7 ww. załącznika), działalność Stowarzyszenia Polski Rynek Oprogramowania PRO polega na zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi do programów komputerowych (pkt 1 ww. załącznika), a Stowarzyszenia Architektów Polskich SARP – na zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi do utworów architektonicznych, architektoniczno-urbanistycznych oraz urbanistycznych (pkt 13 ww. załącznika).

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie ustanawia na rzecz żadnego podmiotu prawnego monopolu w zakresie zarządu tymi prawami. Obowiązująca jest zasada pluralizmu OZZ, dopuszczająca istnienie więcej niż jednej OZZ do wykonywania zbiorowego zarządu danym rodzajem praw na określonych polach eksploatacji³. Wyraźnie przesądza to jej art. 107, zgodnie z którym jeżeli na danym polu eksploatacji działa więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania, organizacją właściwą w rozumieniu ustawy jest organizacja, do której należy twórca lub artysta wykonawca, a gdy twórca lub artysta wykonawca nie należy do żadnej organizacji albo nie ujawnił swojego autorstwa – organizacja wskazana przez Komisję Prawa Autorskiego.

SAWP działa w formie stowarzyszenia. Jest wpisane do rejestru stowarzyszeń, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 z późn. zm.) prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy KRS pod numerem 0000083928 (zał. do pisma SAWP z dnia 24 stycznia 2008 r.). **SAWP działa jako OZZ** na podstawie zezwolenia udzielonego decyzją Ministra Kultury z dnia 13 marca 2003 r. (znak DP.WPA.024/498/02/mp). Działalność SAWP określają również postanowienia Statutu, uchwalonego w dniu 10 maja 1994 r., a obecnie obowiązującego w wersji z dnia 2 października 2003 r. (por. zał. do pisma SAWP z dnia 24 stycznia 2008 r.).

SAWP zrzesza osoby fizyczne. Według § 7 Statutu członkami tego stowarzyszenia są, na zasadzie dobrowolności, artyści wykonawcy utworów muzycznych i słowno-muzycznych, w szczególności muzycy instrumentalni i wokaliści. Członkami SAWP nie są osoby prawne (pismo SAWP z dnia 3 lutego 2006 r.). Według danych przekazanych przez SAWP, członkami tego stowarzyszenia jest ok. 1400 artystów wykonawców (pismo SAWP z dnia 24 stycznia 2008 r.).

Stosownie do postanowień statutu, **do celów i zdań SAWP** należy w szczególności praca nad rozwojem życia muzycznego w Polsce, kształtowanie świadomości estetycznej i artystycznej członków SAWP oraz doskonalenie ich kwalifikacji zawodowych, dbałość

---

³ J. Błęszyński: Glosa do wyroku NSA z dnia 29 grudnia 1999 r., I SA 2042/98, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 6/2000, s. 21; M. Czajkowska-Dąbrowska: Komentarz do art. 107 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.00.80.904), [w:] J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiągalski, R. Markiewicz, E. Traple, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz. Wydanie II, Warszawa 2001.

o rozwój kadr muzycznych i etykę zawodową, troska o rozwój interesów artystycznych, zawodowych i socjalnych członków SAWP, propagowanie i umacnianie przestrzegania prawa autorskiego i praw pokrewnych, ochrona oraz zbiorowe zarządzanie prawami do artystycznych wykonań swoich członków oraz innych osób, które powierzą SAWP swoje prawa w tym celu, a także wykonywanie uprawnień organizacji zbiorowego zarządzania wynikających z przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych (§ 8).

Zgodnie z zezwoleniem Ministra Kultury, **SAWP wykonuje zbiorowy zarząd prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych** na następujących polach eksploatacji: (1) utrwalanie, (2) zwielokrotnianie określoną techniką egzemplarzy artystycznych wykonań, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową, (3) wprowadzanie do obrotu, (4) najem oraz użyczenie, (5) odtwarzanie, (6) nadawanie, (7) reemitowanie, (8) publiczne udostępnianie artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.

W świetle postanowień statutowych, SAWP zarządza zbiorowo prawami zarówno członków (na mocy zobowiązania organizacyjnego) jak i osób niemających takiego statusu (na mocy umowy) oraz innych uprawnionych, na rzecz których SAWP prowadzi sprawy bez zlecenia (§ 37 pkt 1 i 2). Według danych przekazanych przez SAWP, spośród niemal 1400 artystów wykonawców, których prawami zarządza, tylko kilkudziesięciu nie jest członkami tego stowarzyszenia (pismo SAWP z dnia 24 stycznia 2008 r.).

Na terenie Polski SAWP może też reprezentować zagranicznych artystów wykonawców zrzeszonych w organizacjach, z którymi ma zawarte umowy o wzajemnej reprezentacji (§ 37 pkt 1 i 2 statutu). Liczba tych artystów przekracza kilkanaście tysięcy osób (pismo SAWP z dnia 24 stycznia 2008 r.).

Poza SAWP, do wykonywania zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych uprawnione jest również Związek Stowarzyszeń Artystów Wykonawców STOART w Warszawie. STOART zarządza tymi prawami pokrewnymi na podstawie zezwolenia udzielonego decyzją Ministra Kultury z dnia 27 czerwca 2003 r. (znak DP.WPA.024/492/02/mp). Członkami STOART jest ok. 3800 artystów wykonawców oraz kilkanaście osób prawnych (pismo STOART z dnia 18 stycznia 2008 r.). STOART nadzoruje wykorzystanie praw artystów wykonawców na terenie kraju i za granicą. W tym celu stowarzyszenie zawarło umowy o wzajemnej reprezentacji z dwudziestoma trzema OZZ w innych krajach (pismo STOART z dnia 6 lutego 2006 r.). Na podstawie tych umów STOART pośredniczy w ochronie praw do artystycznych wykonań ponad 100.000 zrzeszonych w innych OZZ zagranicznych artystów wykonawców i ich następców prawnych (por. pismo STOART z dnia 18 stycznia 2008 r.).

Zakres zbiorowego zarządu prawami członków SAWP do artystycznych wykonań określa umowa o zbiorowy zarząd (zobowiązanie organizacyjne) (§ 36 statutu). Treść zobowiązania organizacyjnego, uchwała Walne Zgromadzenie, zgodnie z § 28 pkt 10 statutu SAWP, w świetle którego do kompetencji Walnego Zgromadzenia SAWP należy „podejmowanie wszelkich (...) uchwał na rzecz realizacji celów statutowych SAWP”. W świetle § 38 statutu SAWP, „*zbiorowy zarząd prawami do artystycznych wykonań obejmuje prawa wyłączne na wszystkich polach eksploatacji, a tam gdzie ustawa przewiduje ich redukcję do prawa do wynagrodzenia, w pełnym pozostałym zakresie ochrony, także na podstawie reprezentacji ustawowej*” (zał. nr 1 do pisma SAWP z dnia 3 lutego 2006 r.).

W dacie wszczęcia postępowania w niniejszej sprawie SAWP stosowało poniższe zobowiązanie organizacyjne, które następnie zostało zmienione (por. pisma SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r. i z dnia 11 lutego 2008 r.).

Pierwotnie obowiązujące zobowiązanie organizacyjne zawierało następującą deklarację podpisującego je artysty wykonawcy:

„Powierzam niniejszym Stowarzyszeniu Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (...), na zasadzie powierniczej i na zasadzie wyłączności, zbiorowe zarządzanie prawami do moich artystycznych wykonań, które powstały dotychczas lub powstaną w okresie obowiązywania niniejszego Zobowiązania, w zakresie:

- *utrwalania,*
- *zwielokrotniania określoną techniką egzemplarzy artystycznych wykonań, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową,*
- *wprowadzania do obrotu,*
- *najmu oraz użyczenie,*
- *odtworzenia,*
- *nadawania,*
- *reemitowania,*
- *publicznego udostępniania artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.*

W zakresie, w którym obowiązujące prawo przewiduje lub będzie przewidywało w przyszłości w miejsce tych uprawnień jedynie prawo do wynagrodzenia, powierzenie niniejsze obejmuje lub będzie obejmowało odpowiednio to prawo.

Powierzenie niniejsze obejmuje również prawo do inkasowania na moją rzecz opłat od producentów i importerów magnetowidów, magnetofonów i innych podobnych urządzeń oraz związanych z nimi czystych nośników służących do utrwalania artystycznych wykonań w zakresie własnego użytku osobistego.

Powierzone zbiorowe zarządzanie obejmuje w szczególności umocowanie do negocjowania i zawierania przez Stowarzyszenie we własnym imieniu i na moją rzecz umów licencyjnych mających za przedmiot moje artystyczne wykonania, dochodzenie na podstawie tych umów lub w przypadku naruszenia praw do nich, przysługujących roszczeń w zakresie, w którym pozwala na to prawo miejsca ich dochodzenia. Obejmuje także zawieranie umów i dochodzenie roszczeń, dokonywanie wszelkich czynności sądowych i pozasądowych, odnoszących się do okresu od jego podpisania jak i dotyczących aktów eksploatacji, które nastąpią po tej dacie, w tym – stosownie do uznania Stowarzyszenia — roszczeń zakazowych i nakazowych, dochodzenie odszkodowania, wydania bezprawnie uzyskanych korzyści.

Nie narusza to umów producenckich i wydawniczych o ile ich kopie zostaną złożone w Stowarzyszeniu SAWP w terminie jednego miesiąca od daty zawarcia.

Powierzone zbiorowe zarządzanie nie jest ograniczone terytorialnie i w szczególności obejmuje zawieranie umów mających na celu powierzenie uzyskanych na jego podstawie praw odpowiedniej zagranicznej organizacji dla umożliwienia ich dochodzenia z obszaru objętego działaniem organizacji.

Powierzenie zbiorowego zarządzania następuje na znanych mi zasadach obowiązujących w Stowarzyszeniu, a realizowane jest w oparciu o zatwierdzone regulaminy, w szczególności Regulamin Repartycji Wynagrodzeń.

(...)

Powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez każdą ze stron na piśmie, listem poleconym, ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie. Mimo wygaśnięcia powierzenia zbiorowego zarządzania Stowarzyszenie będzie mogło dochodzić roszczeń w odniesieniu do aktów eksploatacji, które miały miejsce do końca roku, w którym nastąpił skutek wypowiedzenia.

(...)

Zmiana niniejszego zobowiązania organizacyjnego wymaga zachowania pod rygorem nieważności oświadczenia obu stron w formie pisemnej.

W trakcie postępowania antymonopolowego SAWP złożyło wyjaśnienia odnośnie do stawianych mu zarzutów.

Odnosząc się do kwestii zakresu powierzenia praw do artystycznych wykonań, na pytanie, czy osoba powierzająca SAWP zarząd swoimi prawami może powierzyć go tylko w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji, SAWP udzieliło odpowiedzi negatywnej (por. pismo SAWP z dnia 3 lutego 2006 r., s. 2, ad. 11 w zw. z pismem Prezesa UOKiK z dnia 18 stycznia 2006 r. do SAWP, s. 2, pyt. 11). Następnie jednak – po postawieniu zarzutów stosowania praktyk ograniczających konkurencję – SAWP stwierdziło, że choć zobowiązanie organizacyjne przewiduje przekazanie na zasadzie wyłączności zarządzanie prawami do artystycznych wykonań, to „w rzeczywistości artyści dysponują swobodą w kształtowaniu swych stosunków umownych ze Stowarzyszeniem (pismo z dnia 21 maja 2007 r.), w związku z czym SAWP „faktycznie wykonuje zbiorowe zarządzanie prawami do artystycznych wykonań jedynie na niektórych polach eksploatacji” (pismo SAWP z dnia 17 października 2006 r., s. 1).

SAWP podniosło, że „stan faktyczny w zakresie powierzania przez wykonawców zarządu ich prawami Stowarzyszeniu odbiega od obrazu, jaki może się rysować po zapoznaniu z ww. dokumentami” (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.). SAWP nie odnotowało przypadku, w którym inicjatywa artysty wykonawcy ograniczenia zakresu ochrony jego praw przez SAWP spotkała się ze sprzeciwem tego stowarzyszenia. Powodem nieograniczania przez artystów zakresu powierzenia SAWP ich praw do artystycznych wykonań nie jest ograniczanie takiej możliwości przez SAWP, tylko brak woli po stronie artystów (pismo SAWP z dnia 17 października 2006 r., s. 1-2).

Stowarzyszenie przedstawiło własną interpretację § 38 statutu SAWP, który odnosi się do zakresu realizacji zadania zbiorowego zarządu prawami. Treść § 38 nie wprowadza, według niego, wymogu powierzenia zarządu prawami na wszystkich polach eksploatacji, a jedynie określa, co może obejmować zbiorowy zarząd (pismo z dnia 21 maja 2007 r.).

SAWP stwierdziło też, że w praktyce nie wykonuje zbiorowego zarządzania, mimo treści zawieranych zobowiązań organizacyjnych, na następujących polach eksploatacji: utrwalanie, wprowadzanie do obrotu, najem oraz użyczenie. Na tych polach artyści wykonawcy zrzeszeni w SAWP dokonują indywidualnego rozporządzania swoimi prawami na podstawie umów cywilnoprawnych (zał. do pisma SAWP z dnia 17 października 2006 r.).

SAWP wskazało artystów, którzy powierzyli mu zarząd prawami nie w pełnym zakresie (w odniesieniu do części pól eksploatacji objętych udzielonym SAWP zezwoleniem Ministra Kultury). SAWP nie wykonuje praw tych artystów wykonawców na polach „nadanie” i „odtworzenie”, przy czym w jednym przypadku ograniczenie dotyczy także pola eksploatacji „reemisja”, w jednym przypadku ograniczenie dotyczy pól: „utrwalanie”, „zwielokrotnianie” i „wprowadzanie do obrotu”, a w jednym przypadku ograniczenie zarządu SAWP dotyczy wyłącznie „nadania radiowe” (zał. 2 do pisma SAWP z dnia 11 września 2006 r., pismo SAWP z dnia 17 października 2006 r.). Wszyscy ww. artyści wykonawcy zawarli zobowiązania organizacyjne w standardowej formie (pismo SAWP z dnia 17 października 2006 r., s. 5).

Według SAWP, od wielu lat stosowana jest praktyka, według której ci sami artyści wykonawcy są jednocześnie członkami SAWP, STOART i ZASP i w każdej z tych organizacji realizują zbiorowe zarządzanie według swojej woli (pismo SAWP z dnia 11 września 2006 r., zał. 6 i 7 do pisma SAWP z dnia 17 października 2006 r.). Prezes UOKiK wezwał SAWP do wyjaśnienia zasad równoczesnego wykonywania zarządu prawami jednego artysty przez SAWP i inne OZZ, w szczególności: do wyjaśnienia, czy w przypadku przyjęcia pod ochronę przez więcej niż jedną OZZ praw określonego artysty wykonawcy ww. organizacje wykonują zbiorowy zarząd prawami: na odrębnych polach eksploatacji, w odniesieniu do odrębnych artystycznych wykonań, czy też jednocześnie na wszystkich polach eksploatacji i w odniesieniu do wszystkich artystycznych wykonań danego artysty (pismo z dnia 28 września 2006 r.). SAWP wyjaśniło, że w niektórych przypadkach podwójna przynależność artysty wykonawcy do dwóch OZZ jest zauważana niejako przypadkiem przez samo stowarzyszenie, a także, że „zdarzają się sytuacje, że artyści ci wykazują zdziwienie, że ich nazwiska znajdują się na liście członków” innej OZZ. SAWP podał, że organizacje zarządzające prawami artystów wykonawców do utworów muzycznych i słowno-muzycznych wykonują zbiorowy zarząd prawami w odniesieniu do odrębnych rodzajów muzyki, co potwierdzają przedstawione umowy dotyczące podziału reprezentacji w sprawach nadań między SAWP i STOART (pismo SAWP z dnia 17 października 2006 r., s. 6-7).

Niezależnie od powyższego SAWP podkreśliło, że artyści wykonawcy mogą swobodnie zbywać swoje prawa wyłączne na rzecz osób trzecich (użytkowników tych praw), którzy nie odprowadzają w tej sytuacji tantiem do OZZ, tylko bezpośrednio wypłacają artystom wykonawcom należne wynagrodzenia w zakresie ustalonym w indywidualnych umowach. Ta okoliczność powoduje, że *de facto* w przypadku, gdy następnie artysta wykonawca powierza SAWP sprawowanie zbiorowego zarządu jego prawami, umocowanie SAWP nie obejmuje pól eksploatacji, w zakresie których prawa przeniesione już zostały na użytkownika (pismo SAWP z dnia 29 stycznia 2007 r.).

Zdaniem SAWP, przy ocenie sprawy należy też uwzględnić fakt, że rozpoczęcie

wykonywania zbiorowego zarządu wymaga uprzedniego zgłoszenia SAWP przez artystę wykonawcę konkretnego artystycznego wykonania utworu. Tym samym w ostateczności to artysta wykonawca zawsze decyduje o tym, jakie utwory mają być objęte ochroną SAWP (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.).

Wobec wszystkich tych okoliczności SAWP uznało, że Prezes UOKiK niesłusznie zarzuca mu naruszenie reguł konkurencji.

SAWP przedstawiło także wyjaśnienia dotyczące długości okresu, po jakim artysta może zrezygnować z powierzenia mu zbiorowego zarządzania. Stowarzyszenie podniosło, że kwestionowane przez Prezesa UOKiK ustalenia dotyczące okresu, po jakim rozwiązana jest umowa artysty wykonawcy z SAWP, są właściwe i konieczne dla prawidłowego wykonywania przez SAWP zarządu prawami. Uzasadnia go specyfika działalności SAWP, tj. dokonywanie na rzecz artystów wykonawców rozliczeń kwot uzyskiwanych od użytkowników ich praw. Zdaniem SAWP, zakończenie współpracy z artystą wykonawcą wymaga czasu potrzebnego do dopełnienia wielu formalności, m.in. egzekwowania praw od dużej liczby nadawców. Ponieważ umowy z drobnymi komercyjnymi nadawcami radiowymi opiewają na stawki ryczałtowe miesięczne, aby mogły podlegać rozliczeniu na wszystkich indywidualnie uprawnionych wykonawców, muszą być gromadzone kilka miesięcy. Repartycja wynagrodzeń w takich przypadkach odbywa się raz do roku, a nierzadko indywidualne kwoty wynagrodzeń wynoszą kilka lub kilkanaście złotych (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r., s. 6; pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r.).

SAWP podniosło też, że kwestionowana przez Prezesa UOKiK długość okresu, po jakim rozwiązana jest umowa artysty wykonawcy z SAWP, ma umożliwiać SAWP monitowanie nadawcy o skorygowanie wykazów nadań w przypadku np. pominięcia w takich wykazach nadania artystycznego wykonania z udziałem członka, co często okazuje się dopiero w okresie repartycji (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r., s. 6-7). Nie jest bezpośrednią podstawą dokonywania tych korekt postanowienie zobowiązania organizacyjnego stanowiące, że *„mimo wygaśnięcia powierzenia zbiorowego zarządzania stowarzyszenie będzie mogło dochodzić roszczeń w odniesieniu do aktów eksploatacji, które miały miejsce do końca roku, w którym nastąpił skutek wypowiedzenia”*. Ponadto zrównanie okresu wypowiedzenia z okresem, w którym SAWP jest uprawnione do dochodzenia praw artysty wykonawcy zwiększa przejrzystość obrotu, gwarantuje jego stabilność i zwiększa jego bezpieczeństwo. Koniec roku jako data wygaśnięcia zobowiązania pomiędzy artystą wykonawcą a SAWP jest czasem najwłaściwszym również z uwagi na fakt, iż podstawową jednostką czasu wykorzystywaną do obliczania należności jest właśnie rok (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.; pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r.).

Według SAWP z uwagi na dużą liczbę członków, brak zunifikowania terminów ekspirowania umowy zwiększałby konieczność zaangażowania SAWP w pilnowanie indywidualnych okresów związania umową, co powodowałoby wzrost kosztów zarządu, a to z kolei wpłynęłoby na zmniejszenie przychodów artystów (pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r.).

Stowarzyszenie wyraziło przekonanie, że wypowiedzenie przez artystę umowy z OZZ powinno mieć charakter wyjątkowy, powinno być stosowane w rozważeniu, a możliwość takiego wypowiedzenia powinna być ograniczona. Uzasadnienia takiego stanowiska SAWP doszukuje się w orzecznictwie, w którym uznano za godzące w pewność obrotu wszelkie postanowienia dające możliwość zerwania umowy, a także generalne przepisy prawa umożliwiające odstąpienie od umowy, a w konsekwencji uznał konieczność stosowania ich

ściśle⁴ (pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r., s. 3).

SAWP podniosło także, że rozwiązania przyjęte przez nie w odniesieniu do okresu wypowiedzenia nie odbiegają od rozwiązań obowiązujących w innych OZZ, polskich i zagranicznych (pismo z dnia 21 maja 2007 r.). SAWP powołało także zasady obowiązujące w zagranicznych agencjach zarządzających zbiorowo prawami wyłącznymi, w świetle których okres wypowiedzenia wynosi od 12 do 15 miesięcy (pismo z dnia 14 grudnia 2007 r.). SAWP powołało się także na orzecznictwo ETS, uznając, że w jego świetle okres wypowiedzenia kwestionowany przez Prezesa UOKiK nie może być uznany za zbyt długi⁵ (pismo z dnia 21 maja 2007 r.).

SAWP wyraziło stanowisko, że spowolnienie przepływu wykonawców pomiędzy poszczególnymi organizacjami zbiorowego zarządzania na skutek stosowania przez nie relatywnie wydłużonych okresów wypowiedzenia w praktyce nie oddziałuje na konkurencję na rynku. Okresy te są stosunkowo długie we wszystkich organizacjach. Poza tym, rynek charakteryzuje się dużą dynamiką po stronie popytowej: rokrocznie pojawia się na nim duża liczba nowych wykonawców poszukujących organizacji gwarantujących ochronę ich interesów. Z tego względu w rzeczywistości konkurencja rozgrywa się o nowych wykonawców. Biorąc to pod uwagę, wydłużony okres wypowiedzenia jest uzasadniony, a zarazem nie oddziałuje znacząco na konkurencję. Stąd brak jest podstaw do przepisania SAWP przedmiotowej praktyki ograniczającej konkurencję (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.).

Odnosząc się do zarzutów naruszenia przez SAWP prawa wspólnotowego, stowarzyszenie podniosło, że jego działania nie oddziałują, nawet potencjalnie, na wymianę handlową w ramach jednolitego rynku europejskiego. Co do zasady polscy wykonawcy korzystają bowiem z ochrony ich praw podmiotowych gwarantowanej przez polskie organizacje zbiorowego zarządzania, z drugiej zaś strony, wykonawcy z krajów członkowskich UE – z organizacji mających siedzibę w ich krajach. Ochrona praw wykonawców polskich – w przypadku emisji zagranicznych – realizowana jest co do zasady na podstawie umów między organizacjami działającymi w różnych krajach. Tak więc brak jest podstaw do uznania, że wpływ na wymianę handlową działań SWAP jest lub mógłby być potencjalnie odczuwalny.

W dniu **14 listopada 2007 r.** podczas Walnego Zgromadzenia Członków SAWP został przyjęty **nowy wzór umowy z artystą wykonawcą**, określający zasady, na jakich SAWP wykonuje powierzony mu zarząd prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych (pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r.). Powyższy wzór, pod nazwą „Powierzenie Praw do Artystycznych Wykonań Utworów Muzycznych słowno-Muzycznych”, zawiera następującą deklarację podpisującego go artysty wykonawcy:

Powierzam niniejszym Stowarzyszeniu Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (zwanym dalej Stowarzyszeniem), na zasadzie przeniesienia powierniczego, zbiorowe zarządzanie prawami do moich artystycznych wykonań (do artystycznych wykonań), które powstały dotychczas lub powstaną w okresie obowiązywania niniejszego Powierzenia Praw, w zakresie:

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 listopada 2006 r. (sygn. akt I ACa 1311/2005).

⁵ Wyrok ETS z dnia 27 marca 1974 r. w sprawie 127/73 *BRT v. SV SABAM and NV Fonior*; decyzja KE z dnia 2 czerwca 1971 r. w sprawie IV/26.760 *GEMA* (Dz. Urz. WE Nr L 134).

- utrwalania,
- zwielokrotniania określoną techniką, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową wprowadzenia do obrotu,
- najmu oraz użyczenia,
- odtwarzania,
- nadawania,
- reemitowania,
- publicznego udostępniania artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Zakres niniejszego Powierzenia Praw może być przeze mnie ograniczony: w drodze pisemnego, pod rygorem nieważności, oświadczenia złożonego wraz z niniejszym Powierzeniem Praw lub w okresie późniejszym, wówczas z odpowiednim zastosowaniem terminu wypowiedzenia niniejszego Powierzenia Praw.

(...)

Powierzenie niniejsze obejmuje również prawo do inkasowania opłat od producentów i importerów magnetowidów, magnetofonów i innych podobnych urządzeń oraz związanych z nimi czystych nośników służących do utrwalania utworów w zakresie własnego użytku osobistego.

Powierzone zbiorowe zarządzanie obejmuje w szczególności umocowanie do negocjowania i zawierania przez Stowarzyszenie we własnym imieniu i na moją rzecz umów licencyjnych mających za przedmiot moje artystyczne wykonania, dochodzenie odpowiedzialności na podstawie tych umów lub w przypadku naruszenia praw do nich, roszczeń w zakresie, w którym pozwala na to prawo miejsca ich dochodzenia. Obejmuje także dokonywanie wszelkich czynności sądowych i pozasądowych, odnoszących się, w braku pisemnego zastrzeżenia, także do korzystania z artystycznych wykonań w okresie przed jego podpisaniem.

(...)

Powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez każdą ze Stron na piśmie, listem poleconym, ze skutkiem na ostatni dzień trzeciego miesiąca następującego po dacie złożenia wypowiedzenia. Mimo wygaśnięcia powierzenia zbiorowego zarządzania Stowarzyszenie będzie mogło dochodzić roszczeń w odniesieniu do korzystania z artystycznych wykonań, które miało miejsce w okresie obowiązywania niniejszego Powierzenia Praw.

Powyższy wzorzec umowy jest stosowany w dacie wydania niniejszej decyzji. Od momentu jego przyjęcia funkcjonuje on w relacjach z osobami, które powierzyły SAWP zarząd prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych po 14 listopada 2007 r. Powoływany wzorzec umowy jest stosowany nie tylko w relacjach z nowymi członkami stowarzyszenia, ale także w relacjach z artystami wykonawcami, którzy członkostwo SAWP uzyskali przed dniem 14 listopada 2007 r. Do wszystkich tych osób

SAWP rozesłało nowe wzory umowy i aktualnie sukcesywnie otrzymuje podpisane przez artystów wykonawców umowy w nowej wersji (pismo SAWP z dnia 11 lutego 2008 r.). SAWP przystąpił do wymiany „Zobowiązania organizacyjnego” na nowy dokument „Powierzenie praw” poprzez równoczesną wysyłkę w styczniu 2008 r. egzemplarzy nowych umów do reprezentowanych artystów wykonawców. Po tym czasie zaczęły wpływać do SAWP odpowiedzi od artystów wykonawców (pismo SAWP z dnia 30 lipca 2008 r.). W piśmie z dnia 11 maja 2009 r. SAWP sprecyzował, iż dokładną datą, w której zakończono wysyłanie egzemplarzy nowej umowy do reprezentowanych przez to stowarzyszenie artystów wykonawców był dzień 7 lutego 2008 r.

Z wyjaśnień SAWP dotyczących zmiany zasad sprawowania zbiorowego zarządu wynikają również następujące okoliczności.

- SAWP wyjaśnił, że wprowadzenie zmiany wzoru umowy z artystą wykonawcą nie wiązało się ze zmianą kosztów zarządu, jakie SAWP pobiera od osób, których prawami zarządza. Koszty te nie uległy zmianie. Skrócenie okresu wypowiedzenia stało się możliwe dzięki modyfikacji systemu komputerowego, uwzględniającej rozwój myśli informatycznej i nowych technologii (pismo z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 1-2);
- SAWP podał, że w związku z przyjęciem nowego wzoru umowy z artystą wykonawcą, nie wprowadził żadnych zmian do zasad repartycji wynagrodzeń. Zasady te, ujęte w Regulaminie Repartycji, nie mają związku z terminem wypowiedzenia umowy z artystą wykonawcą (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 2);
- W związku z przyjęciem ww. nowego wzoru umowy, SAWP nie zmienił, ani nie planuje zmiany warunków umów łączących SAWP z użytkownikami zarządzanych przez stowarzyszenie praw. Zasady odpłatności z tytułu korzystania z artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych pochodzących od reprezentowanych artystów wykonawców, opierają się na Tabelach Wynagrodzeń SAWP, w których zawarty jest mechanizm regulujący wysokość wynagrodzenia w zależności od zakresu korzystania z repertuaru zarządzanego (tzw. reguła „proporcjonalnego czasu SAWP w nadaniach”, czyli jeżeli np. czas trwania nadania utworu wynosi 4 minuty a SAWP reprezentuje w tym wykonaniu jedynie solistę wokalistę, to tzw. czas SAWP obliczany jest jako 50% z 4 min. tzn. 2 minuty), natomiast w tych umowach z użytkownikami, gdzie płatność określona jest w postaci miesięcznych ryczałtów, użytkownik ma zagwarantowaną możliwość bieżącej konfrontacji stawki z aktualną listą reprezentowanych artystów wykonawców (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 2-3);
- We wcześniejszych wystąpieniach, sprzed 14 listopada 2007 r., SAWP uzasadniało długość czasu na wypowiedzenie mu przez artystę wykonawcę sprawowania zarządu prawami specyfiką działalności. Z wyjaśnień SAWP mogło wynikać, że ewentualne dopuszczenie wcześniejszej rezygnacji artysty wykonawcy może mieć wpływ na stosunki umowne SAWP z użytkownikami. Dlatego SAWP zostało wezwane do wyjaśnienia, jaki okres wypowiedzenia stosuje w umowach z użytkownikami, dotyczących udzielenia licencji na korzystanie z praw, a także, czy w przypadku umów z użytkownikami o zróżnicowanej długości okresów wypowiedzenia, okresy te są zróżnicowane według określonych kryteriów (np. kategoria użytkownika, okres, przez który prawa będą wykorzystywane, rodzaj udostępnionych praw etc.).

W odpowiedzi SAWP podkreśliło, że co do zasady okres wypowiedzenia umowy

pomiędzy SAWP a użytkownikiem praw jest dla użytkowników praw jednolity i wynosi 3 miesiące. SAWP odnotowuje pojedyncze, drobne umowy przewidujące 1-miesięczne okresy wypowiedzenia, a także niewielką liczbę kilkudziesięciu umów z 6-miesięcznym okresem wypowiedzenia, głównie na polu nadań radiowych i na polu reemisji z drobnymi, osiedlowymi operatorami sieci kablowych, a także na polu nadań telewizyjnych i na polu publicznych odtworzeń. Wszelkie odstępstwa od standardowego okresu wypowiedzenia, tj. okresu 3 miesięcy, były efektem negocjacji z użytkownikami, brak jest zatem jednolitych kryteriów decydujących o przedłużeniu okresu wypowiedzenia (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 3-4);

- SAWP ustosunkowało się również do tego, czy w przypadku umów z użytkownikami dotyczących licencji na korzystanie z całego repertuaru SAWP, użytkownicy muszą być bieżąco informowani o każdorazowej rezygnacji artysty wykonawcy z wykonywania na jego rzecz zbiorowego zarządu.

SAWP wyjaśniło, że w umowach z użytkownikami praw zawarta jest klauzula o przekazywaniu przez SAWP, na każde żądanie użytkownika, aktualnej listy artystów wykonawców, którzy dokonali powierniczego przeniesienia swoich praw na SAWP. Taka lista była przekazywana w postaci wydruku na papierze i pocztą tradycyjną. Obecnie na każde żądanie faktycznego lub potencjalnego użytkownika SAWP przekazuje listę drogą elektroniczną. Umowy z nadawcami publicznymi zawierają mechanizm samoregulacji wysokości wynagrodzeń żądanych przez SAWP, ponieważ bazuje on na wartości tzw. „stacjo-minuty” i tzw. częściowego czasu przypadającego na repertuar SAWP w nadaniach, oparty na precyzyjnej identyfikacji składu osobowego artystów, a więc i artystów aktualnie reprezentowanych przez SAWP w odniesieniu do wykazów nadań z danego okresu. Jeżeli chodzi o umowy z użytkownikami praw przewidujące płatność ryczałtową, to nie były one przedmiotem renegocjacji z powodu rezygnacji członków SAWP. Ponadto z istoty wynagrodzenia ryczałtowego wynika brak wpływu zmiany katalogu reprezentowanych przez SAWP artystów-wykonawców na wielkość uiszczanej opłaty. Dotychczas rezygnacje obejmują pojedyncze przypadki artystów wykonawców o marginalnym znaczeniu. SAWP nie otrzymało również nigdy od użytkowników płacących stawki ryczałtowe propozycji renegocjacji umowy z uwagi na rezygnację artysty wykonawcy (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 4-5);

- Ponieważ skrócenie w nowym wzorze umowy z artystą wykonawcą okresu wypowiedzenia do 3 miesięcy stało się możliwe dzięki unowocześnieniu programu informatycznego wspomagającego rozliczanie wynagrodzeń – SAWP poinformowało, jakie konkretne zmiany funkcjonalne, których wcześniej program ten nie posiadał, zostały wprowadzone.

SAWP wyjaśniło, że wcześniej wykazy sporządzane były przez użytkowników ręcznie, zawierały liczne błędy literowe, dostarczane były na papierze. Obecnie większość dokumentów sprawozdawczych dostarczana jest na nośnikach elektronicznych – wyjątkiem w dalszym ciągu jest jedna ze stacji telewizyjnych, która dostarcza dokumentację nadawczą sporządzaną przy pomocy maszyny do pisania, na papierze. Generalnie jednak postępuje automatyzacja wprowadzania danych. Dawniej program komputerowy SAWP rozpoznawał okresy roczne w sprawozdawczości pochodzącej od użytkowników, nowy program logujący (LOG), uwzględniający datę początkową powierzenia praw, jak i datę końcową upływu powierzenia umożliwił automatyczną identyfikację uprawnionych artystów w okresach miesięcznych (pismo z dnia 2 czerwca

2008 r., s. 5-6);

- SAWP ustosunkowało się do wcześniejszych wyjaśnień, że właściwą datą wygaśnięcia zobowiązania pomiędzy artystą wykonawcą a SAWP powinien być koniec roku – z uwagi na to, że podstawową jednostką czasu wykorzystywaną do obliczania należności jest właśnie rok.

SAWP wyjaśniło, że w pierwszym okresie swojej działalności dokonywało rozliczeń wynagrodzeń poprzez fiszki ręczne. Wprowadzony system komputerowy zakładał rozliczenia w okresach rocznych. Dane od użytkowników sływały i następnie były wprowadzane do systemu komputerowego w ciągu kilku miesięcy roku następującego po zakończeniu roku rozliczanego. Dla uzyskania pewności prawidłowego rozliczania tantiem wykonawczych oraz wysokiej jakości tych rozliczeń przyjęto okres repartycji i wypłaty tantiem artystom na koniec roku. Uzasadnione to było także względami bezpieczeństwa i spójności danych,

SAWP podkreśliło, że rozliczanie tantiem artystów wykonawców należy do najbardziej skomplikowanych wśród uprawnionych z praw autorskich i praw pokrewnych. Wynika to po pierwsze z fluktuacji składów osobowych zespołów muzycznych, krzyżujących się zakresów zezwoleń dwóch organizacji działających w obszarze tej samej grupy uprawnionych, SAWP i STOART, licznej grupy artystów wykonawców utworów muzycznych niezrzeszonych, a także z częstego stosowania przez uczestników danego wykonania własnego, indywidualnego klucza podziału tantiem w obrębie danego wykonania. Te dane SAWP pozyskuje z oświadczeń woli składanych przez samych wykonawców, poprzez rejestrowanie w Stowarzyszeniu artystycznych wykonań.

Wszystkie te okoliczności miały wpływ na przyjęcie przed 14 listopada 2007 r. końca roku, jako daty dojścia do skutku wypowiedzenia złożonego przez artystę wykonawcę. Rok jako okres rozliczeniowy był wówczas najwłaściwszy z uwagi na długotrwałość procesu przetwarzania danych w celu dokonania wyliczenia wielkości należnych poszczególnym artystom wykonawcom kwot. Ta okoliczność była kluczowa dla przyjęcia przy obliczeniach okresu roku jako podstawowego.

SAWP zauważyło, dla porównania, że w europejskich OZZ dane o uczestnikach danego nagrania od lat wpływają automatycznie drogą elektroniczną od studia nagrań do OZZ, ponieważ najczęściej w danym kraju funkcjonuje jedna taka organizacja zarządzająca prawami wykonawców (w tym aktorów) i prawami producentów (zdarzają się przypadki istnienia dwóch lub więcej OZZ, ale raczej nie w tej samej kategorii praw). W Polsce jest ustawy pluralizm OZZ. Zwiększa to czasochłonność przeprowadzania rozliczeń, ponieważ zwiększa liczbę operacji do wykonania o ustalenie organizacji uprawnionej do reprezentacji artysty wykonawcy (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 6-7).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje

Postępowanie w niniejszej sprawie zostało wszczęte na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.). Stronie postępowania postawiono zarzut naruszenia art. 5 ust. 1 ww. ustawy oraz art. 81 ust. 1 TWE.

W dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.). Zgodnie z art. 131 ust. 1 tej ustawy, do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

W związku z powyższym, decyzja w niniejszej sprawie zostaje wydana na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

I. Naruszenie interesu publicznego

Postępowanie zostało wszczęte z uwagi na możliwość naruszenia interesu publicznego. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów należy do dziedziny prawa publicznego, a prawo to ma na celu ochronę interesu ogólnospołecznego. Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 tej ustawy, określa ona warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowania w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. W czasie postępowania i przy wydawaniu decyzji Prezes UOKiK jest tym samym rzecznikiem interesu publicznego. Wynika to również z jego zadań w strukturze administracji publicznej – m.in. z art. 7 k.p.a. Decyzja administracyjna może bowiem dotyczyć nie tylko stron, lecz jej skutki mogą rozciągać się także na inne osoby – osoby fizyczne, jednostki organizacyjne⁶. W rozstrzyganych przez Prezesa UOKiK sprawach zasadnym jest zatem ustalenie, czy nastąpiło naruszenie interesu publicznoprawnego.

Interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. Publicznoprawny charakter ustawy oznacza, że nie wszystkie zachowania przedsiębiorców i ich związków, nawet formalnie podlegające literze prawa, uzasadniają uruchomienie przewidzianych przez nią instrumentów. Powinno to następować tylko wówczas, gdy w następstwie zachowań naruszających ustawę zagrożony jest interes ogólnospołeczny. Naruszenie zaś tego interesu ma miejsce wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie gdy te działania wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska⁷. Pojęcie naruszenia interesu publicznoprawnego nie może być jednak pojmowane w sposób mechaniczny i oceniane ilościowo.

Zarzuty stawiane w niniejszej sprawie dotyczą porozumienia na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami pokrewnymi artystów wykonawców do utworów muzycznych i słowno-muzycznych, które ogranicza artystom wykonawcom możliwość powierzenia SAWP sprawowania zbiorowego zarządu ich prawami jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji, a także określa nadmiernie długi okres, po jakim artysta wykonawca może zrezygnować z usług SAWP. Praktyki tego rodzaju mogą wpływać na stan konkurencji na rynku obejmującym terytorium całego kraju, wywierając negatywny skutek na stan konkurencji na rynku.

W tym stanie rzeczy Prezes UOKiK uznał za bezsprzeczną możliwość naruszenia interesu publicznego, a zarazem istnienie podstaw do rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu antymonopolowym.

---

⁶ B. Adamiak, J. Borkowski: Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 1996, s. 57.

⁷ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 stycznia 1991 r. (sygn. akt XV Ama 8/90); S. Gronowski: Ustawa antymonopolowa. Komentarz, Warszawa 1996, s. 1-2.

II. Strona postępowania

Zgodnie z art. 86 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stroną postępowania jest każdy, kto wnosi o wydanie decyzji w sprawie praktyk ograniczających konkurencję lub wobec kogo zostało wszczęte postępowanie o stosowanie praktyk ograniczających konkurencję lub naruszenie innych przepisów ustawy.

Przy pomocy norm prawa antymonopolowego realizowana jest ochrona uczestników rynku przed antykonkurencyjnymi praktykami ze strony innych przedsiębiorców. Niniejsze postępowanie jest prowadzone z urzędu w sprawie zarzutów naruszenia przez SAWP art. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 81 ust. 1 TWE. Powołane przepisy określające zakazy stosowania praktyk ograniczających konkurencję stosuje się jedynie do przedsiębiorców i ich związków (art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) oraz przedsiębiorstw i ich związków (art. 81 ust. 1 TWE). Czyni to niezbędnym rozważenie, czy SAWP może być adresatem zakazów określonych w ww. przepisach.

II a. Status SAWP w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

W świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów SAWP ma status zarówno przedsiębiorcy, jak i związku przedsiębiorców. Stowarzyszenie to jest zatem biernie legitymowane w postępowaniu antymonopolowym w sprawie zarzutu naruszenia zakazu praktyk ograniczających konkurencję.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 86 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1808), pod pojęciem „przedsiębiorcy” należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807), a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, posiadającą akcje lub udziały zapewniające jej co najmniej 25% głosów w organach co najmniej jednego przedsiębiorcy lub posiadającą kontrolę, w rozumieniu pkt 13, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 12.

W świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, do której bezpośrednio odwołano się w art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, uznanie określonego podmiotu za przedsiębiorcę jest zdeterminowane ustaleniem, czy posiada on cechy kwalifikujące go do grupy podmiotów wymienionych w art. 4 o swobodzie działalności gospodarczej oraz, czy wykonuje działalność spełniającą kryteria działalności gospodarczej określone w art. 2 tej ustawy⁸. Cechy te spełnia osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 ust. 1 ww. ustawy). Przez

---

⁸ Por. Uchwała SN z dnia 3 lipca 2003 r. (sygn. akt III CZP 38/03).

działalność gospodarczą należy natomiast rozumieć zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

SAWP działa w formie **stowarzyszenia**. Jest wpisane do rejestru stowarzyszeń, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 z późn. zm.) prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy KRS pod numerem 0000083928 (zał. do pisma SAWP z dnia 24 stycznia 2008 r.).

SAWP ma status organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi (art. 104 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych). Zbiorowo zarządza prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych, na podstawie zezwolenia udzielonego decyzją Ministra Kultury z dnia 13 marca 2003 r. (znak DP.WPA.024/498/02/mp).

W świetle obowiązujących przepisów prawa stowarzyszenia zasadniczo prowadzą działalność nienastawioną na osiągnięcie zysku (*non for profit*)⁹. Ich celem jest przede wszystkim „stworzenie warunków do pełnej realizacji gwarantowanej przepisami Konstytucji wolności zrzeszania się”¹⁰. W świetle art. 2 ust. 1 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, stowarzyszenia są dobrowolnymi, samorządnymi i trwałymi zrzeszeniami o celach niezarobkowych.

Powyższe okoliczności nie przesadzają o braku antymonopolowej podmiotowości stowarzyszeń, a w szczególności OZZ takich jak SAWP. Mimo zasadniczo niekomercyjnego charakteru swojej działalności, stowarzyszenia mogą prowadzić działalność gospodarczą według zasad ogólnych. Dochód z tej działalności powinien jednak służyć realizacji celów statutowych stowarzyszenia (art. 34 ww. ustawy).

W ocenie Prezesa UOKiK, rozstrzygając o podmiotowości SAWP w postępowaniu antymonopolowym należy również wziąć pod uwagę charakter wykonywanego przez to stowarzyszenie zarządu prawami pokrewnymi. Do statutowych zadań OZZ należy zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W granicach udzielonego upoważnienia OZZ, w tym SAWP, udzielają użytkownikom zezwoleń na korzystanie z praw będących w ich katalogu, sprawują kontrolę nad sposobem eksploatacji praw, a także inkasują i dokonują podziału między uprawnionych środków finansowych uzyskanych od użytkowników. OZZ odgrywają zatem istotną rolę w obrocie prawami autorskimi i pokrewnymi. Beneficjentami takiego systemu zarządzania prawami są zarówno uprawnieni (w tym przypadku: artyści wykonawcy), jak i użytkownicy praw. Z punktu widzenia interesu artystów wykonawców, za zbiorowym zarządem prawami przemawia uciążliwość i nieekonomiczność ich indywidualnej ochrony, która w przypadku niektórych form eksploatacji (np. nadawania, reemitowania oraz odtwarzania lub wprowadzania do obrotu egzemplarzy artystycznego wykonania) jest wręcz niemożliwa.

Wobec powyższych okoliczności należy stwierdzić, że wykonując funkcje określone w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych SAWP świadczy usługi na rzecz artystów wykonawców oraz użytkowników praw pokrewnych, którym SAWP odpłatnie udostępnia te prawa, z czego uzyskuje przychód (por. pismo SAWP z dnia 12 sierpnia

⁹ M. Zdyb: Prawo działalności gospodarczej. Komentarz, Kraków 2000, s. 44.

¹⁰ Preambuła do ustawy – Prawo o stowarzyszeniach.

2008 r.). Tym samym SAWP w praktyce uczestniczy w wymianie handlowej, której przedmiotem są prawa do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Działalność SAWP bezpośrednio wpływa na poziom konkurencji na rynkach związanych z masową eksploatacją dóbr niematerialnych.

Należy zauważyć, że również w świetle ustalonego orzecznictwa antymonopolowego działalność statutowa OZZ podlega ograniczeniom określonym w prawie antymonopolowym – zarówno w relacjach z użytkownikami praw, jak i w zakresie sposobu, w jaki OZZ określają zasady realizacji kolektywnego zarządu prawami na rzecz uprawnionych¹¹.

Adresatem zakazów praktyk ograniczających konkurencję są obok przedsiębiorców także ich związki. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje związek przedsiębiorców jako izby, zrzeszenia i inne organizacje zrzeszające przedsiębiorców, jak również związki tych organizacji (art. 4 pkt 2 ustawy). Osoby traktowane jak przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów mogą zarazem spełniać przesłanki związku przedsiębiorców w świetle jej art. 4 pkt 2¹². W tym świetle na potrzeby art. 5 ww. ustawy **SAWP należy traktować jak związek przedsiębiorców**. Ze Statutu SAWP wynika, że zrzesza on osoby mające status przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów: osoby fizyczne będące artystami wykonawcami utworów muzycznych i słowno-muzycznych, w szczególności muzykami instrumentalistami i wokalistami (§ 7 Statutu SAWP).

Artyści wykonawcy, których skupia SAWP, są przedsiębiorcami w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, gdyż są to osoby fizyczne prowadzące, które we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Jak wynika z orzecznictwa, z punktu widzenia art. 4 pkt 1 ww. ustawy przedsiębiorcą jest każdy, kto na danym rynku oferuje w sposób zorganizowany i ciągły, na własny rachunek i ryzyko, swoje produkty (towary lub usługi)¹³. **Działalność artystów wykonawców utworów muzycznych i słowno-muzycznych mieści się w tej kategorii działalności** i może być uznane za rodzaj działalności usługowej.

Działalność artystów wykonawców utworów muzycznych i słowno-muzycznych **ma charakter zarobkowy**. O spełnieniu tej cechy decyduje obiektywna ocena, że charakter ich działalności pozwala, choćby potencjalnie, na osiąganie dochodu¹⁴. Działalność artystów wykonawców polega na tworzeniu artystycznych wykonań i dalszej ich eksploatacji, zarówno poprzez osobiste wykonywanie, jak i poprzez wprowadzanie do obrotu egzemplarzy artystycznego wykonania lub ich nadawanie, reemitowanie oraz odtwarzanie. Efekty pracy twórczej artystów wykonawców są więc przez nich odpłatnie udostępniane w celu zaspokajania potrzeb osób trzecich. Stworzone przez nich artystyczne wykonania mogą być wykorzystywane w celach zarobkowych przez samych artystów wykonawców (poprzez ich wykonywanie). Artystyczne wykonania mogą być także źródłem zarobku dla osób trzecich (rozgłośnię radiowe i telewizyjne, wytwórnie fonograficzne etc.).

Powyżej przedstawiona argumentacja dowodzi stawianej tezy, że działalność artystów wykonawców można zakwalifikować jako zarobkową.

---

¹¹ Por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07).

¹² Decyzja Prezesa UOKiK z 16 kwietnia 2007 r. nr RWA-10/2007.

¹³ Wyrok Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07).

¹⁴ Por. M. Szydło: Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim, Przegląd Sądowy nr 7-8/2005, s. 2 i n.

Ustawodawca uznaje działalność za gospodarczą pod warunkiem jej wykonywania **w sposób zorganizowany**. Pojęcie to na ogół oznacza wykonywanie działalności zarobkowej przy pomocy przedsiębiorstwa. Nie ulega jednak wątpliwości, że do prowadzenia działalności gospodarczej nie zawsze jest konieczne prowadzenie przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym. Zależy to od charakteru działalności¹⁵. Dlatego wymóg zorganizowania utożsamiany jest również z wyborem formy organizacyjno-prawnej działalności¹⁶ oraz organizacji kontaktów handlowych¹⁷. W świetle tych kryteriów na zorganizowany charakter działalności artystów wykonawców wskazuje m.in. fakt powierzania przez nich SAWP wykonywania zarządu ich prawami wyłącznymi. W ten sposób artyści wykonawcy organizują sobie na trwałe sposób eksploatacji swoich praw celem skutecznego uzyskiwania zarobków z działalności artystycznej.

W zakresie znaczeniowym pojęcia działalności gospodarczej nie mieści się działalność prowadzona dorywczo, jednorazowo. Działalność gospodarczą powinna bowiem cechować **ciągłość działania**, która przede wszystkim oznacza powtarzalność działań zarobkowych¹⁸. Powierzanie SAWP wykonywania zarządu prawami świadczy o zorientowaniu jego członków na długofalową eksploatację praw i ciągłym, powtarzalnym charakterze działalności, których skala i charakter czynią, w oczach artystów wykonawców, nieefektywnym samodzielne zarządzanie swoimi prawami.

Wobec powyższego Prezes UOKiK uznał, że **działalność artystów wykonawców utworów muzycznych i słowno-muzycznych mieści się w zakresie znaczeniowym pojęcia przedsiębiorcy z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów**.

Niezależnie od powyższej argumentacji można uznać, że **artyści wykonawcy mieszczą się w kategorii przedsiębiorców, o których mowa w art. 4 pkt 1 lit. b ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów**, który pod tym pojęciem rozumie osoby fizyczne wykonujące zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzące działalność w ramach wykonywania takiego zawodu.

Wykonują oni na własny rachunek i we własnym imieniu zawód artystyczny. Z tytułu wykorzystywania ich praw przez użytkowników artyści wykonawcy uzyskują – za pośrednictwem SAWP – stosowne wynagrodzenie. Mogą także zawierać z przedsiębiorcami indywidualne umowy, w ramach których odpłatnie tworzą lub wykonują artystyczne wykonania utworów muzycznych i słowno-muzycznych w celu ich dalszej eksploatacji komercyjnej. Działający profesjonalnie artyści niewątpliwie prowadzą – we własnym imieniu i na własny rachunek – działalność zawodową, wykonując ww. zawód wymagający profesjonalizmu.

Ponieważ artystów wykonawców należy traktować jak przedsiębiorców na potrzeby stosowania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zrzeczający ich **SAWP ma status związku przedsiębiorców w rozumieniu art. 4 pkt 2 tej ustawy**. Jest zatem biernie legitymowany do udziału w charakterze strony w niniejszym postępowaniu.

---

¹⁵ M. Szydło: Pojęcie działalności gospodarczej na gruncie nowej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Przegląd Sądowy nr 2/2005, s. 25 i n.

¹⁶ K. Kohutek: Komentarz do ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U.04.173.1807); LEX/el. 2005.

¹⁷ C. Kosikowski: Przedsiębiorca w prawie polskim na tle prawa europejskiego, Warszawa 2003, s. 25.

¹⁸ R. Flejszar: Przedsiębiorca w postępowaniu cywilnym rozpoznawczym, Warszawa 2006, s. 44.

II b. Status SAWP w świetle Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską

Argumentacja co do posiadania przez SAWP antymonopolowej podmiotowości na gruncie art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pozostaje aktualna w odniesieniu do art. 81 TWE.

We wspólnotowym prawie konkurencji odpowiednikiem pojęcia „przedsiębiorca”, które w prawie polskim określa adresatów zakazów praktyk ograniczających konkurencję, jest termin „przedsiębiorstwo” (ang. *undertaking*). Pojęcie to nie ma legalnej definicji. Jego zakres znaczeniowy kształtowany jest w drodze sądowej wykładni funkcjonalnej art. 81 i 82 TWE i obejmuje każdą autonomiczną jednostkę organizacyjną prowadzącą samodzielnie działalność gospodarczą, nienakierowaną na zaspokajanie swoich codziennych potrzeb, bez względu na formę prawną i sposób finansowania¹⁹ Zgodnie z orzecznictwem ETS pojęcie działalności gospodarczej charakteryzuje oferowanie dóbr i usług na danym rynku²⁰. Dla uznania danej osoby za przedsiębiorcę nie ma znaczenia okoliczność, czy działa w celu osiągnięcia zysku, jak również czy powstała w celu prowadzenia działalności gospodarczej – jeżeli tylko jej działalność faktycznie wiąże się z uczestnictwem w obrocie handlowym, na który jej zachowanie wywiera lub potencjalnie może wywierać skutek²¹.

W powyższym świetle przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 TWE stanowi zarówno SAWP, jak i artyści wykonawcy, których prawami SAWP zbiorowo zarządza.

Zgodnie z ustalonym orzecznictwem wspólnotowym, działalność takich jak SAWP organizacji, które zbiorowo zarządzają prawami, podlega ograniczeniom określonym w art. 81 i 82 TWE²². Świadczone przez OZZ odpłatne udzielanie licencji praw wyłącznych ich użytkownikom, jak i zarządzanie i ochrona praw jest działalnością usługową²³.

W świetle orzecznictwa ETS możliwość przypisania SAWP statusu przedsiębiorstwa nie jest zależna od tego, jakiego aspektu ich działalności dotyczy zarzut stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Wspólnotowe reguły konkurencji tradycyjnie stosuje się do oceny poziomu stosowanych przez OZZ opłat z tytułu wynagrodzeń autorskich²⁴, porozumień zawieranych między OZZ²⁵ oraz – będącej przedmiotem niniejszego postępowania – kwestii kształtowania wewnętrznych relacji z członkami²⁶.

Prezes UOKiK uznał, że SAWP ma również status związku przedsiębiorstw. Związek przedsiębiorstw to zrzeszenie podmiotów mających status przedsiębiorstwa. Art. 81 TWE ma przy tym zastosowanie do decyzji stowarzyszeń także wówczas, gdy status przedsiębiorstw mają tylko ich członkowie, same zaś stowarzyszenia nie prowadzą działalności

¹⁹ Wyrok ETS z dnia 23 kwietnia 1991 r. w sprawie C-41/90 *Höfner i Elser*, pkt 21.

²⁰ Wyrok ETS z dnia 11 lipca 2006 r. w sprawie C-205/03 *FENIN*, pkt 25.

²¹ Por. wyrok ETS z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawie nr 395/97 *Ministère Public przeciwko Tournier*.

²² M.in. wyrok ETS z dnia 27 marca 1974 r. w sprawie 127/73 *BRT v. SV SABAM i NV Fonior*; decyzja KE z dnia 8 października 2002 r. w sprawie nr COMP/C2/38.014 *IFPI „Simulcasting”*, par. 59 (Dz. Urz. UE nr L 107, s. 58).

²³ Wyrok ETS z 27 marca 1974 r. w sprawie 127/73 *BRT v. SV SABAM i NV Fonior*; decyzja KE z 29 października 1981 r. w sprawie IV/29.839 – *GVL*, pkt 43; wyrok ETS z 2 marca 1982 r. w sprawie 7/82 *GVL*.

²⁴ Wyrok ETS z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawie nr 395/97 *Ministère Public przeciwko Tournier*.

²⁵ Decyzja KE z dnia 8 października 2002 r. w sprawie nr COMP/C2/38.014 *IFPI „Simulcasting”* (Dz. Urz. UE Nr L 107, s. 58).

²⁶ Wyrok ETS z dnia 27 marca 1974 r. w sprawie nr 127/73 *BRT v. SV SABAM i NV Fonior*.

gospodarczej²⁷. Pojęcie związku przedsiębiorstw obejmuje także związki związków przedsiębiorstw²⁸.

Status SAWP jako związku przedsiębiorstw w rozumieniu art. 81 i 82 TWE wynika z faktu, że w myśl tych przepisów jak przedsiębiorstwa należy traktować artystów wykonawców utworów muzycznych słowno-muzycznych. Zgodnie z orzecznictwem ETS, za przedsiębiorstwo może być uznana osoba fizyczna, nawet wówczas gdy nie dysponuje zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej. Dlatego uznano za przedsiębiorstwo m.in. wynalazcę wykorzystującego komercyjnie prawa do wynalazku²⁹, prawników świadczących odpłatnie usługi prawne³⁰ oraz lekarzy specjalistów³¹. Za przedsiębiorstwa zostali również uznani artyści wykonawcy, śpiewacy operowi włoskiego teatru *La Scala*, wykorzystujący w sposób komercyjny swoje występy artystyczne³².

Powołane orzecznictwo świadczy, że artystów wykonawców będących członkami SAWP należy uznać za przedsiębiorstwa.

Wobec powyższego SAWP jest w świetle art. 81 TWE związkiem przedsiębiorstw.

III. Rynek właściwy

Praktyki ograniczające konkurencję ujawniają się na rynku właściwym. Dlatego w sprawach o stosowanie takich praktyk niezbędne jest określenie rynku właściwego.

Przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości uznawane są przez ich nabywców za substytuty oraz oferowane są na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji (art. 4 pkt 8 ww. ustawy). Przy czym przez towary należy rozumieć zarówno rzeczy, jak i energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane (art. 4 pkt 6 ww. ustawy). Pojęcie rynku właściwego odnosi się przedmiotowo do wszystkich wyrobów (usług) jednego rodzaju, które ze względu na swoje szczególne właściwości odróżniają się od innych wyrobów (usług) w taki sposób, że nie istnieje możliwość dowolnej ich zamiany.

Postępowanie w niniejszej sprawie dotyczy relacji między SAWP i artystami wykonawcami i ma za zadanie ocenę, z punktu widzenia prawa ochrony konkurencji, zasad wykonywanego przez SAWP zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych. W wykonywaniu tych praw w imieniu artystów wykonawców pośredniczy SAWP, zbiorowo nimi zarządzając.

Sprawowanie zbiorowego zarządu prawami swoich członków i innych osób powierzających SAWP wykonywanie praw wyłącznych stanowi bez wątpienia „usługę”, mieszczącą się w definicji towaru z art. 4 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Stosownie do ww. przepisu ustawy, ilekroć mowa jest o „towarach” – rozumie się przez to rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa

---

²⁷ Wyrok ETS z dnia 29 października 1980 r. w sprawach połączonych 209-215/78 i 218/78 *Heintz van Landewyck SARL i inni przeciwko Komisji*, par. 88.

²⁸ Wyrok ETS z dnia 15 maja 1975 r. w sprawie 71/74 *Frubo przeciwko Komisji*, pkt 30.

²⁹ Wyrok ETS w sprawie 79/86 *H. Vaessen BV przeciwko Alex Moris*, par. 12.

³⁰ Wyrok ETS z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie C-309/99 *J.C.J. Wouters*, pkt 49.

³¹ Wyrok ETS z dnia 12 września 2000 r. w połączonych sprawach od C-180/98 do C-184/98 *Pavlov i inni*.

³² Decyzja KE z dnia 26 maja 1978 r. w sprawie 78/516 *RAI przeciwko Unitel* (Dz. Urz. WE nr L 157 s. 39).

majątkowe, usługi, a także roboty budowlane. Szeroka definicja pojęcia „towar” z art. 4 pkt 6 ww. ustawy obejmuje również prawa na dobrach niematerialnych i obrót nimi³³.

Podobnie szeroko interpretuje się pojęcie „usługi” w orzecznictwie wspólnotowym. W decyzji w sprawie nr IV/29.839 *GVL*, Komisja Europejska uznała, że usługę stanowi zarówno udzielanie przez OZZ licencji praw autorskich na rzecz użytkowników praw, jak i świadczenie podmiotom praw autorskich zarządu prawami³⁴.

Wykonywanie zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych stanowi wyodrębniony rynek właściwy w wymiarze produktowym.

Prawa pokrewne mają charakter praw wyłącznych skutecznych *erga omnes*, mających postać ustawowych monopolu, w ramach których uprawniony może co do zasady swobodnie decydować o sposobie eksploatacji tych praw, a także uzyskuje prawo do wynagrodzenia za korzystanie z nich przez osoby trzecie. W ramach swoich uprawnień artyści wykonawcy zawierają w szczególności umowy licencji przysługujących im praw, decydując o warunkach korzystania przez osoby trzecie z materialnych przedmiotów, w których zawarte są prawa wyłączne.

Przynależne artyście wykonawcy prawo do decydowania o sposobie wykorzystania jego praw pokrewnych może on realizować samodzielnie, jak i poprzez wyspecjalizowane organizacje – OZZ. Każdy z tych dwóch sposobów wykonywania prawa ma swoje cechy, które czynią oczywistym ich niesubstytucyjność.

W związku z rozwojem nowoczesnych technologii, umożliwiającym masową eksploatację dóbr chronionych prawami pokrewnymi, skuteczne zarządzanie nimi przez indywidualnego artystę wykonawcę w praktyce staje się niemożliwe, a co najmniej wysoce nieopłacalne³⁵. Skuteczny nadzór nad eksploatacją praw wyłącznych przerasta na ogół możliwości organizacyjne i finansowe pojedynczej osoby uprawnionej³⁶. Zarząd kolektywny usprawnia wykonywanie praw i powoduje obniżenie kosztów związanych z ich wykonywaniem³⁷.

Dodatkowo, zarówno w przypadku praw autorskich, jak i praw pokrewnych, na określonych polach eksploatacji indywidualne zarządzanie nimi jest praktycznie niemożliwe. Przykładowo w odniesieniu do utworów muzycznych w literaturze przedmiotu do pól, na których indywidualne zarządzanie jest co najmniej utrudnione zalicza się publiczne wykonanie, publiczne odtwarzanie oraz nadawanie utworów, obejmujące w szczególności równoczesną i integralną emisję utworu nadawanego przez inną organizację radiową i telewizyjną³⁸. Forma zbiorowego wykonywania praw autorskich i pokrewnych co do zasady pozwala na bardziej efektywne wykonywanie tych praw w sytuacjach, gdy pojedyncze, rozproszone osoby uprawnione nie mogłyby tego osiągnąć, a niekiedy też stanowi alternatywę wobec konieczności wprowadzania licencji pozaumownych³⁹.

Inną istotną cechą, właściwą jedynie dla zbiorowego zarządu, jest uniformizacja obrotu

³³ E. Modzelewska-Wąchal: Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2002, s. 47.

³⁴ Decyzja KE z dnia 29 października 1981 r. w sprawie nr IV/29.839 *GVL* (Dz. Urz. WE nr L 370, s. 49), pkt 43.

³⁵ M. Bukowski: op. cit., s. 174.

³⁶ M. Walerjan, op. cit., s. 40.

³⁷ M. Bukowski, op. cit., s. 179.

³⁸ M. Walerjan: op. cit., s. 27-28.

³⁹ M. Czajkowska-Dąbrowska: Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi – refleksje po ośmiu latach, PPH nr 11/2002, s. 1.

prawami, skutkująca utratą przez osoby uprawnione możliwości swobodnego korzystania z utworów i decydowania o ich eksploatacji. Przy indywidualnym zarządzie, inaczej niż przy zarządzie zbiorowym, artysta wykonawca ma większą możliwość swobodnego decydowania o sposobie eksploatacji jego praw i cenie, za jaką decyduje się udzielić zgody na ich eksploatację.

Również od strony użytkowników praw do artystycznych wykonań zbiorowy nimi zarząd jest nieporównywalny z zarządem wykonywanym przez pojedynczych artystów wykonawców. Istnienie OZZ umożliwia użytkownikowi poprzez jedną umowę z jednym tylko podmiotem uzyskanie dostępu do katalogu praw obejmującego artystyczne wykonania wielu tysięcy osób. W przypadku praw zarządzanych indywidualnie, użytkownik chcący eksploatować czyjeś dobra intelektualne jest zmuszony zawierać odrębne umowy z poszczególnymi osobami. Dla użytkownika – przedsiębiorcy chcącego wykorzystać czyjąś twórczość w ramach swojej profesjonalnej działalności gospodarczej, rodzi to utrudnienie, w szczególności poprzez wydłużenie procesu uzyskiwania niezbędnych zgód na komercyjne wykorzystanie artystycznych wykonań. Problemy występujące w związku z koniecznością uzyskania zgody artysty wykonawcy na wykorzystanie przynależnych mu praw pokrewnych mogą powstawać m.in. w przypadku utworów multimedialnych, tworzonych ze znacznym udziałem szeregu odrębnych utworów i artystycznych wykonań, włączanych do nich. Przy prowadzeniu negocjacji z wieloma podmiotami, poza większymi kosztami i czasochłonnością, rodzi się dodatkowo ryzyko zawarcia umowy z podmiotem nieuprawnionym⁴⁰.

Zatem pomimo faktu, że zapotrzebowanie artysty wykonawcy na zarządzanie jego prawami może zostać zaspokojone nie tylko przez OZZ, to istniejące sposoby zarządzania prawami do artystycznych wykonań nie mają ani zbliżonych kosztów, ani nie reprezentują podobnego poziomu jakości. Tymczasem tylko łączne występowanie tych właśnie cech charakteryzuje towary substytutywne⁴¹.

W tym miejscu należy podkreślić zasadność uznania za odrębny rynek właściwy zarządzania prawami **do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych**, w odróżnieniu od zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów innego rodzaju, prawami autorskimi, czy też innymi prawami pokrewnymi.

Działalność polegająca na zbiorowym zarządzaniu tymi prawami jest skierowana wyłącznie do artystów wykonawców utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Nie mogą oni zarazem powierzyć zbiorowego zarządzania swoimi prawami podmiotom zarządzającym kolektywnie innymi rodzajami praw (autorskich lub pokrewnych). Na odrębność zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych wskazuje także występowanie barier o charakterze administracyjnym: podjęcie się zbiorowego zarządu określonymi prawami wymaga zgody Ministra Kultury niezależnie od tego, czy podmiot podejmujący się tej działalności już ma status OZZ w innym zakresie, czy też nie.

Z uwagi na powyższe okoliczności Prezes UOKiK uznał, że w niniejszej sprawie rynek właściwy będzie od strony produktowej stanowić rynek zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych.

Takie stanowisko Prezesa UOKiK jest zbieżne z orzecznictwem wspólnotowym,

---

⁴⁰ M. Bukowski: op. cit., s. 181.

⁴¹ E. Modzelewska-Wąchal: op. cit., s. 49.

w którym za właściwe w aspekcie produktowym uznaje się rynki zarządzania poszczególnymi kategoriami praw wyłącznych. Za właściwy uznany został np. rynek zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych⁴².

Niezbędnym elementem rynku właściwego jest jego **wymiar geograficzny**, oznaczający konieczność wskazania obszaru, na którym warunki konkurencji, mające zastosowanie do określonych towarów są jednakowe dla wszystkich konkurentów. Definicja ustawowa odnosi rynek geograficzny do obszaru „na którym, ze względu na ich [towarów] rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji” (art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

Zgodnie z przepisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, która określa zasady zbiorowego zarządu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi na terenie Polski, zadania te wykonują stowarzyszenia, posiadające na podstawie decyzji ministra właściwego w sprawach kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, status OZZ. Minister udziela zezwolenia na prowadzenie takiej działalności organizacjom dającym rękojmię należytego zarządzania powierzonymi prawami (art. 104 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 ustawy).

W praktyce żadna z zagranicznych OZZ nie wykonuje w Polsce zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Zbiorowy zarząd tymi prawami wykonują tylko STOART oraz SAWP. Zezwolenia na wykonywanie zbiorowego zarządu tymi prawami nie mają natomiast inne OZZ – polskie i zagraniczne. W związku z tym pod względem terytorialnym rynek właściwy w niniejszej sprawie ogranicza się do terytorium Polski.

Takie rozstrzygnięcie jest zbieżne z orzecznictwem wspólnotowym, w którym za właściwe w aspekcie geograficznym uznaje się krajowe rynki zarządzania poszczególnymi prawami wyłącznymi⁴³.

Wskazane powyżej okoliczności przemawiają za tym, by za rynek właściwy w niniejszej sprawie uznać **krajowy rynek zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych**.

IV. Zastosowanie reguły *de minimis*

Zarówno na gruncie prawa wspólnotowego, jak i polskiego do porozumień ograniczających konkurencję między przedsiębiorcami stosuje się, co do zasady, regułę *de minimis*, wyłączającą możliwość ingerencji organu antymonopolowego w treść porozumień bagatelnych, które ze swej istoty nie mogą wyrzucić odczuwalnego skutku dla stanu konkurencji na rynku.

W prawie wspólnotowym koncepcja odczuwalności porozumienia na rynku znajduje wyraz w Obwieszczeniu Komisji w sprawie porozumień o mniejszym znaczeniu, które nie ograniczają odczuwalnie konkurencji na mocy art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (*de minimis*) (Dz. Urz. WE z 2001 r. nr C 368, s. 13). W świetle pkt 9 tego obwieszczenia, porozumienia horyzontalne, których uczestnicy posiadają łączny udział

⁴² Decyzja KE z dnia 2 czerwca 1971 r. w sprawie *GEMA* (Dz. Urz. WE Nr L 134); decyzja KE z dnia 12 sierpnia 2002 r. w sprawie *COMP/C2/37.219 Banghalter/Homem Christo (Daft Punk) przeciwko SACEM*.

⁴³ Decyzja KE z dnia 29 października 1981 r. w sprawie nr IV/29.839 *GVL*, par. 43 (Dz. Urz. WE nr L 370, s. 49); decyzja KE z dnia 12 sierpnia 2002 r. w sprawie *COMP/C2/37.219 Banghalter/Homem Christo (Daft Punk) przeciwko SACEM* (par. II.1.1.).

w rynku mniejszy niż 10% nie podlegają zakazowi zawartemu w art. 81 ust. 1 TWE⁴⁴.

Natomiast w prawie polskim, zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazu z art. 5 nie stosuje się do: (1) porozumień zawieranych między konkurentami, których łączny udział w rynku w roku kalendarzowym poprzedzającym zawarcie porozumienia nie przekracza 5%; (2) porozumień zawieranych między przedsiębiorcami działającymi na różnych szczeblach obrotu, których łączny udział w rynku w roku kalendarzowym poprzedzającym zawarcie porozumienia nie przekracza 10%. Ustawa wyłącza jednak stosowanie reguły *de minimis* w stosunku do niektórych typów porozumień, w przypadku których negatywny skutek dla konkurencji powstaje niezależnie od wysokości udziałów rynkowych przedsiębiorców w nich uczestniczących. Wyłączeń, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się do przypadków określonych w art. 5 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 7 (art. 6 ust. 2 ww. ustawy). Wyłączenia te nie mają jednak zastosowania w rozpatrywanym przypadku. Prezes UOKiK nie formułował bowiem zarzutów względem SAWP na ww. podstawach prawnych.

SAWP jest jedną z dwóch (obok STOART) działających na terenie Polski OZZ zarządzających prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych. Inne OZZ nie dysponują zezwoleniami ministra ds. kultury do zarządzania zbiorowo tego rodzaju prawami. W świetle informacji przekazanych przez SAWP i przez STOART, temu pierwszemu stowarzyszeniu zarząd swoimi prawami powierzyło w Polsce ok. 25% artystów wykonawców (por. pismo SAWP z dnia 3 lutego 2006 r.; pismo SAWP z dnia 24 stycznia 2008 r.; pismo STOART z dnia 6 lutego 2006 r., s. 2; pismo STOART z dnia 18 stycznia 2008 r.).

Wobec powyższego w rozpatrywanym przypadku nie zaistniała sytuacja uzasadniająca wyłączenie możliwości rozstrzygnięcia w sprawie porozumień z udziałem SAWP, jako że nie zostały spełnione warunki z art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz z obwieszczenia Komisji w sprawie porozumień o mniejszym znaczeniu.

V. Zarzuty naruszenia art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

SAWP postawiono zarzuty naruszenia zakazu porozumień ograniczających konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski (art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) poprzez:

- V.1** ustalenie zasad przyjmowania tych praw do zbiorowego zarządu, wyłączających artystom-wykonawcom możliwość powierzenia SAWP wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji;
- V.2.** określenie przez SAWP w zobowiązaniach organizacyjnych z artystami wykonawcami, że powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez nich ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie.

Ad. V.1

Zarzut naruszenia zakazu porozumień ograniczających konkurencję określony w art. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczy nie tylko porozumień między

---

⁴⁴ Por. pkt 7 lit. a). W niniejszej sprawie mógłby mieć również zastosowanie pkt 8, przewidujący próg 5%, jednak z ostrożności Prezes Urzędu zdecydował się przyjąć próg wyższy.

przedsiębiorcami *sensu stricto*, ale także **ustalanych przez związki przedsiębiorców zasad obowiązujących członków**. Niniejsza sprawa dotyczy zasad, na podstawie których SAWP kształtuje relacje ze swoimi członkami.

SAWP naruszył określony w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakaz porozumień ograniczających konkurencję wskutek ustalenie zasad przyjmowania tych praw do zbiorowego zarządu, wyłączających artystom-wykonawcom możliwość powierzenia mu wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji. Podstawą sformułowania tego zarzutu jest okoliczność, iż w dacie wszczęcia postępowania w niniejszej sprawie SAWP stosowało, jako jedyny obowiązujący, wzór zobowiązania organizacyjnego w określony sposób kształtujący relacje między OZZ a artystą wykonawcą.

Art. 5 ust. 1 ww. ustawy zakazuje porozumień, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Przepis ten zawiera także katalog porozumień, które ustawodawca uznał za mogące ograniczać konkurencję. Katalog ten ma jednak charakter otwarty i stanowi jedynie przykładowe wyliczenie praktyk ograniczających konkurencję, które najczęściej występują na rynku. Daje to podstawy do uznania za praktykę ograniczającą konkurencję kolektywnego zachowania przedsiębiorców, które nie zostało wymienione w powoływanym przepisie, jeżeli jego cele lub skutki mają charakter antykonkurencyjny⁴⁵. Umożliwia to przenoszenie na polski grunt sprawdzonych rozwiązań ochrony konkurencji, które już funkcjonują w innych ustawodawstwach. Praktyki niewymienione w katalogu z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowią nienazwaną praktykę ograniczającą konkurencję⁴⁶.

W ocenie Prezesa UOKiK naruszenie powoływanego przepisu stanowi kwestionowane w niniejszej sprawie działanie SAWP.

Określony w art. 5 ust. 1 ww. ustawy zakaz porozumień ograniczających konkurencję nie ma zastosowania do porozumień, w stosunku do których Rada Ministrów wydała, na podstawie art. 7 ust. 1 ww. ustawy, rozporządzenie wyłączające je spod zakazu z art. 5 ww. ustawy, a także wówczas, gdy porozumienie spełnia przesłanki, o których mowa w art. 7 ust. 1, a nie zostało objęte rozporządzeniem Rady Ministrów, o którym mowa w art. 7. Wobec powyższych okoliczności rozstrzygnięcie przez Prezesa UOKiK, czy SAWP stosuje praktyki ograniczające konkurencję, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wymaga oceny, że kwestionowane zachowania tego stowarzyszenia:

- a) noszą znamiona porozumienia;
- b) mają cel lub wywierają skutek w postaci wyeliminowania, ograniczenia lub naruszenia konkurencji;
- c) nie podlegają wyłączeniu w oparciu o okoliczności wskazane w art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad. a)

Kwestionowane niniejszą decyzją zasady sprawowania zbiorowego zarządu przez SAWP noszą znamiona **porozumienia w rozumieniu art. 4 pkt 4 lit. c ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów**.

⁴⁵ E. Modzelewska-Wąchal: op. cit., s. 70.

⁴⁶ Por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 października 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 101/00).

Pojęcie porozumienia obejmuje zarówno umowy między przedsiębiorcami zawarte w formie pisemnej, jak i uzgodnienia dokonane w jakiegokolwiek innej formie. W tym sensie porozumienie odpowiada co do zasady cywilnoprawnemu pojęciu umowy, która funkcjonuje w obrocie handlowym wskutek złożenia przez strony zgodnych oświadczeń woli. Porozumieniem może być zatem dwu lub wielostronna czynność prawna, na mocy której przynajmniej jedna ze stron zobowiązuje się do określonego działania lub zaniechania, rezygnując tym samym z pełni lub części swej swobody działania na rzecz innej strony.

Zakaz porozumień ograniczających konkurencję ma zastosowanie nie tylko do uzgodnień dokonywanych bezpośrednio między przedsiębiorcami, ale również do działań związków przedsiębiorców ujednolicających zachowania rynkowe ich członków. W świetle art. 4 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod pojęciem porozumienia należy rozumieć: **(a)** umowy zawierane między przedsiębiorcami, między związkami przedsiębiorców oraz między przedsiębiorcami i ich związkami albo niektóre postanowienia tych umów, **(b)** uzgodnienia dokonane w jakiegokolwiek formie przez dwóch lub więcej przedsiębiorców lub ich związki, **(c)** uchwały lub inne akty związków przedsiębiorców lub ich organów statutowych.

W niniejszej sprawie Prezes UOKiK zakwestionował akty organów stowarzyszenia SAWP, które **mogą być określone mianem porozumienia w rozumieniu art. 4 pkt 4 lit. c ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.**

W uzasadnieniu należy wskazać, że niniejsza decyzja dotyczy ustanowionych przez SAWP zasad zbiorowego zarządzania, które ograniczają artystom wykonawcom możliwość powierzenia wykonywania zarządu prawami do artystycznych wykonań jedynie w odniesieniu do niektórych pól eksploatacji. W świetle wyjaśnień i dokumentów przedłożonych przez SAWP, zasady te wynikają ze stosowanego przez stowarzyszenie **wzoru zobowiązania organizacyjnego**, którego podpisanie warunkuje wykonywanie przez SAWP zarządu prawami w odniesieniu do określonego artysty wykonawcy. W świetle § 28 pkt 10 statutu SAWP treść zobowiązania organizacyjnego uchwała Walne Zgromadzenie SAWP – w świetle tego przepisu do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy „podejmowanie wszelkich (...) uchwał na rzecz realizacji celów statutowych SAWP”. Do tych celów statutowych należy m.in. „ochrona oraz zbiorowe zarządzanie prawami do artystycznych wykonań” (§ 8 pkt 6 statusu SAWP). Obecnie relacje między SAWP a artystami wykonawcami w zakresie zasad sprawowania zbiorowego zarządu określane są w umowach zawieranych na podstawie **wzorca umownego „Powierzenie praw do artystycznych wykonań”**. SAWP stosuje ten dokument w stosunku do swoich członków i wobec innych osób, które powierzają mu zarząd prawami (pismo SAWP z dnia 11 lutego 2008 r.). Wzór tej umowy jest dokumentem wewnętrznym SAWP, którego treść uchwalona została przez właściwy organ stowarzyszenia wskazany w statucie stowarzyszenia (Walne Zgromadzenie) i zatwierdzona przez Zarząd SAWP (pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r.).

Wobec powyższego wzorce umowne SAWP (zobowiązanie organizacyjne, umowa „Powierzenie praw do artystycznych wykonań”) odpowiadają pojęciu „uchwały lub innego aktu związku przedsiębiorców lub jego organów statutowych” z art. 4 pkt 4 lit. c ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad. b)

Kwestionowane przez Prezesa UOKiK zasady sprawowania zbiorowego zarządu przez SAWP mają antykonkurencyjny charakter. Ograniczający konkurencję charakter

ma stosowanie przez to stowarzyszenie jako jedyne go wzoru zobowiązania organizacyjnego nieprzewidującego powierzenia SAWP przez artystów wykonawców sprawowania zarządu prawami pokrewnymi tylko w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji.

W orzecznictwie krajowym i wspólnotowym jednoznacznie rozstrzygnięto, że sposób, w jaki OZZ kształtują sposób sprawowania zbiorowego zarządu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi podlega ocenie z punktu widzenia zakazu praktyk ograniczających konkurencję⁴⁷. Prezes UOKiK jest właściwy również do rozstrzygnięcia o zgodności z regułami konkurencji relacji między SAWP a osobami reprezentowanymi przez to stowarzyszenie.

Kolektywny zarząd prawami autorskimi i pokrewnymi nie jest jedyną optymalną formą wykonywania praw pokrewnych. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, ta forma wykonywania praw nie jest ani jedynie możliwa, ani lepsza od ich wykonywania indywidualnego. Choć niewątpliwie jest bardziej efektywna w sytuacjach, gdy pojedynczy, rozproszeni artyści wykonawcy nie mogliby tego osiągnąć, a niekiedy stanowi alternatywę wobec konieczności wprowadzania licencji pozaumownych⁴⁸, to wiąże się też z istotnymi ograniczeniami dla artysty wykonawcy. Jego istota opiera się bowiem na znacznej uniformizacji obrotu prawami, co niewątpliwie skutkuje utratą przez osoby uprawnione jednego z podstawowych uprawnień, jakim jest prawo swobodnego korzystania z artystycznego wykonania i rozporządzania prawami do niego poprzez decydowanie o ich eksploatacji. Dlatego „regułą powinno być nadal, tam gdzie to możliwe, indywidualne wykonywanie praw. Podporządkowanie się jednolitym warunkom zarządu stosowanym przez organizację jest usprawiedliwione wyłącznie w sytuacji, gdy indywidualny zarząd prawami jest bądź praktycznie niemożliwy, bądź ekonomicznie nieopłacalny”⁴⁹.

OZZ powinny zatem w taki sposób określać zasady wykonywania zbiorowego zarządu, by nie ograniczać możliwości powierzenia wykonywania praw na określonych polach eksploatacji, według uznania artysty wykonawcy, innym podmiotom, np. innym OZZ lub agentom. Dlatego praktykę ograniczającą konkurencję stanowi sprawowanie przez OZZ zbiorowego zarządu w sposób nieuwzględniający prawa artysty wykonawcy do powierzenia jednej OZZ zarządzania prawami wyłącznie w zakresie jednego lub kilku wybranych przez niego pól eksploatacji. Powoduje to bowiem, że osoby uprawnione nie mogą powierzyć wykonywania tych praw innemu podmiotowi, bądź podjąć się indywidualnego wykonywania swoich praw w zakresie któregoś z pól eksploatacji.

Należy zauważyć, że również **ustawodawca** w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych **nie wprowadził generalnego obowiązku powierzania OZZ zarządu prawami**, jak również generalnego obowiązku pośrednictwa tych organizacji przy pobieraniu od użytkowników opłat z tytułu korzystania z praw autorskich lub praw pokrewnych. Wymóg taki istnieje jedynie w odniesieniu do pewnych rodzajów utworów i dóbr chronionych i tylko

---

⁴⁷ Por.: decyzja Prezesa UOKiK z dnia 16 lipca 2004 r. nr RWA-21/2004; wyrok SOKiK z dnia 9 stycznia 2006 r. (sygn. akt XVII Ama 84/04); wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29 listopada 2006 r. (sygn. akt VI ACa 504/06); wyrok SN z dnia 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07); decyzja KE z dnia 2 czerwca 1971 r. w sprawie nr IV/26.760 *GEMA* (Dz. Urz. WE nr L 134, s. 15); decyzja KE z dnia 29 października 1981 r. w sprawie nr IV/29.839 *GVL*; decyzja KE z dnia 12 sierpnia 2002 r. w sprawie nr COMP/C2/37.219 *Banghalter/Homem Christo (Daft Punk) przeciwko SACEM*, wyrok ETS z dnia 27 marca 1974 r. w sprawie nr 127/73 *Belgische Radio en Televisie v. SV SABAM i NV Fonior*; wyrok ETS z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawie nr 395/97 *Ministère Public przeciwko Tourner*.

⁴⁸ M. Czajkowska-Dąbrowska: Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi – refleksje po ośmiu latach, *Przegląd Prawa Handlowego* nr 11/2002, s. 1.

⁴⁹ M. Walerjan: op. cit., s. 40.

na niektórych obszarach eksploatacji. Pośrednictwo OZZ nie zostało jednak przesądzone np. w odniesieniu do publicznego udostępniania utrwalenia artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym. Świadczy to o intencji ustawodawcy umożliwienia artystom wykonawcom decydowania o sposobie wykonywania ww. praw.

Prezes UOKiK podziela stanowisko wyrażone w prawomocnym wyroku SOKiK z dnia 9 stycznia 2006 r.⁵⁰, iż **żaden przepis prawa**, a w szczególności ustawa o prawie autorskim, **nie przewiduje prawnego monopolu jednej OZZ**. Art. 104 i 107 ustawy o prawie autorskim zakładają istnienie wielu OZZ mogących działać na określonych przez siebie polach eksploatacji. Wybór OZZ należy natomiast do uprawnionego. To prowadzi do wniosku, że nie ma powodów, by wszystkimi prawami jednego artysty wykonawcy zarządzać musiała tylko jedna OZZ. Ograniczanie artysty wykonawcy swobody wyboru OZZ na poszczególnych polach eksploatacji prowadzi do ograniczenia konkurencji.

Prezes UOKiK podziela również stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 6 grudnia 2007 r.⁵¹, w świetle którego nie można usprawiedliwiać ograniczania przez OZZ uprawnionym możliwości powierzania zarządu częścią praw na tej podstawie, że łączne wykonywanie zarządzania prawami na wszystkich polach eksploatacji jest uwarunkowane wymogiem skuteczności; zarząd prawami uprawnionego na poszczególnych polach eksploatacji przez różne OZZ uniemożliwiłby wykonywanie czynności inkasowych i spowodowałby niewydolność systemu zbiorowego zarządu ze względu na przerzucenie kosztów utrzymania terenowych ekip kontrolnych oraz kosztów postępowań jedynie na część członków, a także utrudniałby zapobieganie wysokiemu stopniowi piractwa.

Zasady zbiorowego zarządzania prawami pokrewnymi nieprzewidujące możliwości powierzenia poszczególnych kategorii praw różnym OZZ jest traktowane jak naruszenie zasad wspólnotowego prawa konkurencji⁵². Można tu przywołać m.in. sprawę *Banghalter/Homem Christo (Daft Punk) przeciwko SACEM*⁵³, w której francuskie stowarzyszenie wykonujące kolektywnie prawa autorów tekstów, kompozytorów i wydawców, wymagało od osób chcących powierzyć mu zarząd jedynie niektórymi kategoriami praw, wskazania podmiotu profesjonalnie trudniącego się zarządzaniem prawami autorskimi, któremu autor powierzy nadzór nad pozostałymi kategoriami praw. Stowarzyszenie uzasadniało to troską o autorów, którzy mogliby być zmuszani przez wytwórnictwo fonograficzne do powierzania im zarządu prawami. Opisane działanie w sposób oczywisty uniemożliwiało autorom indywidualne wykonywanie wybranych kategorii swoich praw. Niewskazanie profesjonalnego podmiotu mającego przejąć zarząd częścią praw autorskich niepowierzonych SACEM, skutkowało odmową podjęcia się zarządu prawami przez SACEM. W związku z prowadzonym przez Komisję postępowaniem w tej sprawie, SACEM zmieniło swój statut, umożliwiając autorom będącym obywatelami UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego zachowanie prawa do indywidualnego wykonania niektórych praw.

O wadze kwestii zgodności z regułami konkurencji zasad wykonywania zarządu

⁵⁰ Wyrok SOKiK z dnia 9 stycznia 2006 r. (sygn. akt XVII Ama 84/04).

⁵¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07).

⁵² Por. decyzje KE z dnia 6 lipca 1972 r. w sprawie nr IV/26.760 *GEMA* (Dz. Urz. WE Nr L 166, s 22); z dnia 4 grudnia 1981 r. w sprawie *GEMA II* (Dz. Urz. WE z 1982 r. nr L 094, s. 12); z dnia 12 sierpnia 2002 r. w sprawie COMP/C2/37.219 *Banghalter/Homem Christo przeciwko SACEM*.

⁵³ Decyzja KE z dnia 12 sierpnia 2002 r. w sprawie COMP/C2/37.219 *Banghalter/Homem Christo (Daft Punk) przeciwko SACEM*.

prawami autorskimi świadczy podjęcie przez Komisję Europejską inicjatywy, mającej na celu ujednolicenie prawnoautorskich regulacji państw członkowskich UE. Komisja Europejska przyjęła Zalecenie w sprawie transgranicznego zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi w odniesieniu do legalnych usług muzycznych *online*⁵⁴, którego celem jest ujednolicenie w krajach członkowskich UE zasad zarządzania prawami autorskimi. W ww. zaleceniach – adresowanym do Państw Członkowskich UE i do wszystkich podmiotów gospodarczych, które są zaangażowane w zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi w obrębie Wspólnoty⁵⁵ – za konieczne uznano wspieranie przestrzegania prawa konkurencji przez tworzenie skutecznych struktur dla transgranicznego zarządzania prawami, co zarazem powinno zapewnić osiągnięcie przez OZZ wyższego poziomu racjonalizacji i przejrzystości⁵⁶. Wśród zasad, jakie powinny charakteryzować relacje między OZZ a osobami, na rzecz których wykonują one zbiorowy zarząd prawami, Komisja wymieniła m.in.: **zasadę swobody wyboru podmiotu zarządzającego prawami**, według której dysponenci praw autorskich powinni mieć prawo do powierzenia zarządzania wszelkimi prawami *online* w celu prowadzenia działalności w zakresie legalnych usług muzycznych *online*, na określonym przez nich obszarze, wybranemu przez nich podmiotowi zbiorowego zarządzania prawami autorskimi⁵⁷; **zasadę swobody wyboru zakresu przedmiotowego zarządu prawami realizowanego przez OZZ**, według której dysponenci praw autorskich powinni mieć możliwość określenia, jakie prawa *online* przekazują do zbiorowego zarządzania danej OZZ⁵⁸ oraz **zasadę swobody wyboru sposobu, w jaki administrowane są prawa**, w świetle której twórca powinien mieć możliwość wyboru, jakie prawa decyduje się wykonywać za pośrednictwem OZZ, a jakie będzie wykonywać za pośrednictwem podmiotów innych niż OZZ lub osobiście.

W ocenie Prezesa UOKiK za dowiedzione należy uznać, że ustanowione przez SAWP zasady zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonania utworów muzycznych i słowno-muzycznych naruszają przedstawione wyżej zasady, jakie powinny charakteryzować działalność OZZ. Ograniczają bowiem artyście wykonawcy oddającemu SAWP zarząd prawami możliwość powierzenia zarządu tylko w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji.

W dacie wszczęcia postępowania powierzenie SAWP zarządu prawami przez artystę wykonawcę warunkowane było podpisaniem zobowiązania organizacyjnego, które **przewidywało zgodę artysty wykonawcy** na oddanie SAWP zarządu prawami **w pełnym zakresie** wynikającym z koncesji udzielonej SAWP przez ministra właściwego do spraw kultury. Tekst wzorcowego zobowiązania organizacyjnego stanowił, że artysta wykonawca powierza SAWP „na zasadzie powierniczej i na zasadzie wyłączności, zbiorowe zarządzanie prawami do (...) artystycznych wykonania, które powstały dotychczas lub powstaną w okresie obowiązywania niniejszego Zobowiązania, w zakresie: utrwalania, zwielokrotniania określonej techniki egzemplarzy artystycznych wykonania, w tym zapisu magnetycznego oraz techniki cyfrową, wprowadzania do obrotu, najmu oraz użyczenie, odtwarzania, nadawania, reemitowania, publicznego udostępniania artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym”, a także przewidywał, że „w zakresie, w którym obowiązujące prawo przewiduje lub będzie przewidywało

⁵⁴ Dz. Urz. UE z 2005 r. nr L 276, s. 54-57.

⁵⁵ Pkt 19.

⁵⁶ Pkt 10 preambuły.

⁵⁷ Pkt 3.

⁵⁸ Pkt 5 a.

w przyszłości w miejsce tych uprawnień jedynie prawo do wynagrodzenia, powierzenie niniejsze obejmuje lub będzie obejmowało odpowiednio to prawo”.

To, że SAWP przyjął zasadę powierzenia mu zarządu praw tylko w odniesieniu do wszystkich pól eksploatacji wynika bezpośrednio z deklaracji tego stowarzyszenia złożonej na pytanie Prezesa UOKiK. Jeszcze przed wszczęciem właściwego postępowania w sprawie na pytanie o to, czy osoba powierzająca SAWP zarząd prawami może powierzyć go tylko w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji, SAWP jednoznacznie **stwierdziło, że nie ma takiej możliwości** (pismo SAWP z dnia 3 lutego 2006 r., s. 2, ad. 11 w zw. z pismem Prezesa UOKiK do SAWP z dnia 18 stycznia 2006 r., s. 2, pyt. 11). SAWP przedstawiło uzasadnienie takiego stanowiska. Wyjaśniło mianowicie, że „zakres reprezentacji organizacji zbiorowego zarządzania i wyłączność zbiorowego zarządu wynika z uwarunkowań rynkowych” (pismo SAWP z dnia 3 lutego 2006 r., s. 2, ad. 13 b). W powyższym kontekście należy interpretować postanowienia statutu SAWP, z którego również wynika, że zarząd prawami może być powierzony SAWP tylko łącznie w odniesieniu do wszystkich pól eksploatacji, jakimi zarządza SAWP. W świetle bowiem § 38 statutu „zbiorowy zarząd prawami do artystycznych wykonań obejmuje prawa wyłączne na wszystkich polach eksploatacji, a tam gdzie ustawa przewiduje ich redukcję do prawa do wynagrodzenia, w pełnym pozostałym zakresie ochrony, także na podstawie reprezentacji ustawowej” (zał. nr 1 do pisma SAWP z dnia 3 lutego 2006 r.). Nie przekonuje natomiast interpretacja § 38 statutu dokonana przez SAWP, według której przepis ten nie wprowadza wymogu powierzenia zarządu prawami na wszystkich polach eksploatacji, a tylko określa, co może obejmować zbiorowy zarząd (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.).

Podjęcie się przez SAWP zarządzania prawami **warunkowane jest zgodą na zakres powierzenia**, który wynika z ustaleń Walnego Zgromadzenia SAWP: organu będącego w świetle statutu SAWP upoważnionym do ustalenia zasad sprawowania zbiorowego zarządu, a zatem i treści zobowiązania organizacyjnego.

Ani we wzorcu zobowiązania organizacyjnego SAWP stosowanego w dacie wszczęcia postępowania antymonopolowego, ani w innych dokumentach przedstawianych przez SAWP, nie przewidziano możliwości powierzenia mu zarządu w innym zakresie, np. z pominięciem wybranych przez artystę wykonawcę pól eksploatacji. SAWP nie zapewnił alternatywnego wzoru zobowiązania organizacyjnego dla osób, które chciałyby powierzyć mu zarząd prawami w ograniczonym zakresie. SAWP nie przewidział również żadnej procedury, na podstawie której osoby takie mogłyby powierzać mu zarząd prawami w ograniczonym zakresie.

Ponieważ zatem wzór analizowanego zobowiązania organizacyjnego SAWP był jedynym, jaki właściwy organ tego stowarzyszenia przyjął do stosowania, logicznym jest wniosek, że SAWP przyjęło zasady zbiorowego zarządu ograniczające artystom wykonawcom możliwość wyboru treści powierzenia zarządu prawami, stawiając ich przed wyborem **między podpisaniem zobowiązania organizacyjnego w jedynej obowiązującej formie a odstąpieniem** od powierzenia SAWP zarządu prawami.

Prowadzi to do wniosku, że ww. zasady wykonywania zarządu ustalone przez SAWP ograniczają artystom wykonawcom powierzenie mu wykonywania zarządu prawami jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji.

Powyższej oceny nie zmieniają deklaracje SAWP złożone w trakcie postępowania antymonopolowego, w których SAWP stwierdzało, że „stan faktyczny w zakresie

powierzenia przez wykonawców zarządu ich prawami Stowarzyszeniu odbiega od obrazu, jaki może się rysować po zapoznaniu z ww. dokumentami”, a artyści, których prawami SAWP zarządza, „dysponują swobodą w kształtowaniu swych stosunków umownych ze Stowarzyszeniem” (pismo z dnia 21 maja 2007 r.), w związku z czym SAWP „faktycznie wykonuje zbiorowe zarządzanie prawami do artystycznych wykonań jedynie na niektórych polach eksploatacji” (zob. pismo SAWP z dnia 17 października 2006 r., s. 1). Deklaracje te rozmiągają się z jednoznacznym, przywołanymi wyżej, stwierdzeniem zawartym w piśmie SAWP z dnia 3 lutego 2006 r., iż nie ma możliwości powierzenia SAWP zarządu prawami tylko w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji. Znamienny jest przy tym fakt, że deklaracje te zostały złożone już po postawieniu SAWP zarzutów stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Uzasadnione jest zatem podejrzenie, że twierdzenia te mogły być podyktowane jedynie chęcią uniknięcia odpowiedzialności antymonopolowej.

Przy ocenie sprawy nie można także uwzględnić twierdzenia SAWP, iż stowarzyszenie nie odnotowało przypadku, w którym wniosek artysty wykonawcy o ograniczenie zakresu powierzenia SAWP zarządu prawami spotkałby się ze sprzeciwem SAWP (pismo z dnia 17 października 2006 r.).

Powyższe okoliczności nie zmieniają bezsprzecznego faktu, iż **w obowiązujących w SAWP zasadach** przyjmowania do zbiorowego zarządu praw do artystycznych wykonań utworów **nie przewidziano formalnej możliwości powierzenia SAWP tylko części praw**, a na podstawie treści jedyne go stosowanego obowiązującego zobowiązania organizacyjnego artysta wykonawca **nie mógłby** ani wnosić o istnieniu takiej możliwości, ani także **skutecznie domagać się** od SAWP ukształtowania treści zobowiązania organizacyjnego w sposób odbiegający od będącego w powszechnym stosowaniu wzorca umownego.

Również fakt wyrażenia przez SAWP na indywidualne wnioski artystów wykonawców, zgody na zarządzanie prawami w niepełnym wymiarze pól eksploatacji, choć nie jest on kwestionowany przez Prezesa UOKiK, to nie przeczy trafności stawianego SAWP zarzutu ograniczenia konkurencji. Prezes UOKiK wiąże bowiem swój zarzut z ustalonymi przez SAWP zasadami. Te zaś wyrażają się w treści zobowiązania organizacyjnego oraz w normie statutowej, według której zobowiązanie organizacyjne uchwała Walne Zgromadzenie⁵⁹.

To, że w pewnych przypadkach SAWP zgodziło się zarządzać prawami artystów wykonawców z wyłączeniem określonych pól eksploatacji dowodzi jedynie tego, że w tych konkretnych przypadkach, ze względu na wiadomych tylko temu stowarzyszeniu, na zasadzie wyjątku od reguły, SAWP postąpiło odmiennie niż wynikało to z zasad, które samo ustanowiło. Nadużyciem byłoby jednak wyciąganie z tego wniosku, że SAWP zachowałby się tak samo w przypadku, gdyby z podobnymi prośbami zwróciły się do SAWP inne osoby. O czym innym świadczą bowiem kwestionowane w niniejszym postępowaniu zasady obowiązujące w SAWP. W żadnych wewnętrznych uregulowaniach tego stowarzyszenia określających relacje między tym stowarzyszeniem a artystą wykonawcą nie zagwarantowano artyście wykonawcy prawa do żądania ograniczenia zakresu powierzenia praw. A do tego SAWP sam stwierdził, że nie ma możliwości powierzenia mu zarządu prawami tylko na wybranych polach eksploatacji. Dobitnie świadczy to o wyjątkowości sytuacji, w której SAWP godzi się na udzielenie zgody na powierzenie mu zarządu tylko częścią praw.

---

⁵⁹ Zob. przywoływany już w niniejszej decyzji § 28 pkt 10 statutu SAWP, zgodnie z którym do kompetencji Walnego Zgromadzenia SAWP należy „podejmowanie wszelkich (...) uchwał na rzecz realizacji celów statutowych SAWP”.

Wyjątkowość takiej sytuacji musiała być tak duża, że korespondując z Prezesem UOKiK na temat przyjętych przez SAWP zasad zarządu prawami, stowarzyszenie to nie postrzegало jej w kategoriach normy, reguły obowiązującej w SAWP, w oparciu o którą stowarzyszenie przyjmuje zarząd prawami artystów wykonawców.

Należy podkreślić, że Prezes UOKiK nie kwestionuje faktu odmiennego zakresu sprawowania zbiorowego zarządu w przypadkach podanych przez SAWP w trakcie postępowania antymonopolowego. Fakt ten nie dowodzi jednak swobody kształtowania przez artystę wykonawcę zakresu powierzenia praw, tylko tego, że **SAWP ustaliło ograniczające konkurencję zasady przyjmowania zarządu prawami, a w stosunku do wybranych artystów arbitralnie zdecydowało o odstąpieniu od tych zasad.** SAWP uczyniło to zresztą wbrew swojemu statutowi, który kształtowanie spraw z zakresu zbiorowego zarządu powierzył właściwemu organowi stowarzyszenia, tj. Walnemu Zgromadzeniu (§ 28 pkt 10 statutu SAWP). Wobec braku oparcia takiego postępowania w ustalonych procedurach wewnętrznych, SAWP może to czynić w oparciu o dowolne kryteria, każdorazowo zależnie od aktualnej woli stowarzyszenia.

Należy podkreślić, że oceny sprawy nie zmienia również to, że – jak podniosło skarżone stowarzyszenie – rozpoczęcie wykonywania przez SAWP zbiorowego zarządu prawami wymaga uprzedniego zgłoszenia przez artystę wykonawcę konkretnego artystycznego wykonania utworu. W związku z tym to artysta wykonawca decyduje w ostateczności o tym, które utwory mają być objęte ochroną SAWP (pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.).

Rozpatrywana sprawa w ogóle nie dotyczy opisanej przez SAWP sytuacji. Zarzut Prezesa UOKiK nie dotyczy bowiem ograniczenia możliwości powierzenia SAWP zarządu prawami do części artystycznych wykonań utworów, tylko o ograniczenie tej możliwości w odniesieniu do wybranych przez artystę wykonawcę pól eksploatacji.

Nieistotna jest także podana przez SAWP okoliczność, iż ci sami artyści wykonawcy są jednocześnie członkami SAWP, STOART i ZASP (pismo SAWP z dnia 11 września 2006 r., zał. 6 i 7 do pisma SAWP z dnia 17 października 2006 r.), skoro – jak również potwierdziło SAWP – organizacje te wykonują zbiorowy zarząd prawami do artystycznych wykonań w odniesieniu do odrębnych rodzajów muzyki – SAWP zarządza prawami w odniesieniu do nadań i odtworzeń artystycznych wykonań muzyki rozrywkowej, podczas gdy niektórzy artyści wykonawcy są również wykonawcami muzyki jazzowej lub muzyki poważnej, które to rodzaje muzyki nie są przedmiotem umów zawieranych przez SAWP (zob. pismo SAWP z dnia 17 października 2006 r., s. 5-7).

Jest oczywiste, że jeżeli ta sama osoba tworzy artystyczne wykonania utworów należących do odrębnych rodzajów muzyki, to jest takich, które mieszczą się w zakresie upoważnienia różnych OZZ, to wówczas będzie reprezentowana przez więcej niż jedną OZZ. Na ogół jednak określony artysta wykonawca tworzy artystyczne wykonania utworów należących do jednego rodzaju muzyki. Takich przypadków nie obejmują tymczasem ww. wyjaśnienia SAWP. Tymczasem to właśnie w takich, statystycznie częstszych, przypadkach ograniczenie konkurencji jest niewątpliwe.

Z punktu widzenia oceny sprawy nie jest istotne również to, że artyści wykonawcy mogą, jak podniosło SAWP, zbywać swoje prawa na rzecz osób trzecich (użytkowników tych

praw), którzy nie odprowadzają w tej sytuacji tantiem do OZZ, tylko bezpośrednio wypłacają artystom wykonawcom należne wynagrodzenia w zakresie ustalonym w indywidualnych umowach, co powoduje, że umocowanie SAWP nie obejmuje *de facto* pól eksploatacji, w zakresie których prawa przeniesione już zostały przez artystę wykonawcę na użytkownika (pismo SAWP z dnia 29 stycznia 2007 r.).

Powyższa okoliczność nie może być uwzględniona dlatego, że chodzi w niej o sytuację, której sprawa nie dotyczy. Zbывая swoje prawa na rzecz ich użytkowników, tak jak to ma miejsce w sytuacji opisanej przez SAWP, artysta wykonawca *de facto* sam pozbawia się umownie (za cenę jednorazowego wynagrodzenia) udziału w przyszłych korzyściach z obrotu prawami, które mógłby uzyskiwać, gdyby np. w jego interesie zarządzała nimi OZZ taka jak SAWP. Taki artysta wykonawca pozbawia się zatem możliwości zarządzania swoimi prawami i czerpania z tego korzyści, tymczasem stwierdzone w niniejszej decyzji ograniczenia konkurencji dotyczą artystów wykonawców, którzy nie zbывают swoich praw na rzecz ich użytkowników wypłacających im wynagrodzenia w zakresie ustalonym w indywidualnych umowach, tylko powierzają je OZZ, by otrzymywać odprowadzane za pośrednictwem OZZ tantiemy od użytkowników.

Wobec wszystkich powyższych okoliczności należy stwierdzić, że kwestionowane przez Prezesa UOKiK zasady przyjmowania zarządu prawami obowiązujące w SAWP **przed przyjęciem (w dniu 14 listopada 2007 r.) nowego wzoru umowy** z artystą wykonawcą spełniają znamiona porozumienia ograniczającego konkurencję, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dochodząc do powyższego stanowiska, Prezes UOKiK uwzględnił okoliczność uniezależnienia przez ustawodawcę zastosowania zakazów z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów od rzeczywistych intencji przedsiębiorców. Przepis ten zakazuje porozumień między przedsiębiorcami, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Z treści cytowanego przepisu wynika jednoznacznie, że dla uznania działania przedsiębiorcy za spełniające jego dyspozycję wystarczające jest wystąpienie samego skutku w postaci ograniczenia lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Do naruszenia zakazu dochodzi niezależnie od intencji przedsiębiorcy.

Podkreślić należy zarazem, że dla oceny, czy doszło do naruszenia art. 5 ww. ustawy nie ma znaczenia, czy skutek, o którym mowa wyżej, jest skutkiem rzeczywistym, czy prawdopodobnym⁶⁰. Wynika to bezpośrednio z treści art. 1 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym ustawa reguluje m.in. zasady i tryb przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję, jeżeli te praktyki wywołują lub mogą wywierać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Praktyka ograniczająca konkurencję ujawnia się więc już wówczas, gdy jedynie istnieje możliwość, by określone działanie jednego lub kilku przedsiębiorców wywarło w przyszłości skutek w postaci ograniczenia konkurencji w sposób określony w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów⁶¹. Jak stwierdził SOKiK dla uznania, że działania rynkowe związku przedsiębiorców noszą znamiona zakazanego porozumienia zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów wystarczy ocena skutków, jakie zachowanie

⁶⁰ E. Modzelewska-Wąchal: op. cit., s. 67.

⁶¹ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 20 listopada 2000 r. (sygn. akt XVII Ama 1/00). Por. również decyzję KE z 16 września 1998 r. w sprawie nr IV/35.134 *TACA*, Dz. Urz. WE z 1999 nr L 95/01.

to wywołuje lub może wywoływać na rynku⁶².

Powyższe stanowisko potwierdza również orzecznictwo Sądu Najwyższego⁶³, w którym wyraźnie opowiedziano się za stosowaniem zakazów z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zarówno wobec zaistniałych jak i potencjalnych zagrożeń konkurencji. Sąd Najwyższy podkreślił, że ochrona konkurencji na podstawie ww. ustawy „*obejmuje także istnienie samego stanu realnego zagrożenia dla zasad swobodnej konkurencji. Stan takiego potencjalnego zagrożenia jest bowiem oceniany z punktu widzenia interesu publicznego (...) jako stan niewłaściwy, a tym samym niedopuszczalny*”.

W niniejszej sprawie wykazano, że ustalone przez SAWP zasady przyjmowania praw do artystycznych wykonawstw utworów w zbiorowy zarząd ograniczają swobodę powierzających prawa w zarząd SAWP, co może wywierać potencjalnie negatywny wpływ na konkurencję na rynku właściwym.

Ad. c

Zarzucone SAWP porozumienie ograniczające konkurencję nie podlega wyłączeniu na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z powoływanym przepisem ustawy Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, wyłączyć spod zakazu, o którym mowa w art. 5, porozumienia, które przyczyniają się do polepszenia produkcji, dystrybucji towarów lub do postępu technicznego lub gospodarczego, zapewniają nabywcy lub użytkownikowi odpowiednią część wynikających stąd korzyści i które: (1) nie nakładają na zainteresowanych przedsiębiorców ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia tych celów; (2) nie stwarzają tym przedsiębiorcom możliwości wyeliminowania konkurencji na rynku właściwym w zakresie znacznej części określonych towarów.

Zwolnienie na mocy art. 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymaga wydania rozporządzenia, które określa warunki, jakie muszą być spełnione, aby porozumienie mogło być uznane za wyłączone spod zakazu. W aktualnym stanie prawnym kwestionowane działania SAWP nie podlegają wyłączeniu spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję na podstawie żadnego z obowiązujących rozporządzeń Rady Ministrów.

Art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi także podstawę do dokonywania przez Prezesa UOKiK indywidualnej oceny danego porozumienia jako wymagającego zwolnienia spod zakazu z art. 5 ust. 1 ustawy. Zgodnie z jej art. 11 ust. 2, Prezes UOKiK wydaje decyzję o niestwierdzeniu stosowania praktyki ograniczającej konkurencję gdy porozumienie spełnia przesłanki, o których mowa w art. 7 ust. 1, a nie zostało objęte rozporządzeniem Rady Ministrów, o którym mowa w ww. przepisie.

Ciężar udowodnienia, iż warunki zastosowania wyłączenia zostały spełnione, zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, spoczywa na przedsiębiorcach będących stronami porozumienia, jako na osobach wywodzących skutki prawne z faktu spełnienia przez porozumienie warunków wyłączenia.

Warunkiem skorzystania z wyłączenia indywidualnego jest łączne spełnienie przesłanek będących podstawą wprowadzenia wyłączeń grupowych. *Ratio legis* tego przepisu jest identyczne jak w przypadku wprowadzenia wyłączeń grupowych: dopuszczenie porozumień, z których korzyści natury gospodarczej i społecznej przeważają nad ograniczeniami

⁶² Wyrok SOKiK z 12 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 53/04).

⁶³ Wyrok SN z dnia 24 lipca 2003 r. (sygn. akt I CKN 496/01).

konkurencji⁶⁴. Przesłanki te opierają się na tzw. regule rozsądku, która nakazuje traktować pewne porozumienia ograniczające konkurencję jako legalne w przypadku, kiedy wynikające z nich korzyści gospodarcze przeważają nad negatywnymi skutkami związanymi z ograniczeniem konkurencji.

W ocenie Prezesa UOKiK, **kwestionowane niniejszą decyzją zasady wykonywania zbiorowego zarządu przez SAWP nie spełniają łącznie wszystkich określonych w art. 7 ust. 1 warunków będących podstawą wyłączenia.**

Prezes UOKiK nie kwestionuje doniosłości roli organizacji zbiorowego zarządzania, które sprawując zbiorowy zarząd prawami pokrewnymi umożliwiają prawidłową i pełną ochronę ich praw, a także niewątpliwie ułatwiają skuteczne wykonywanie tych praw w sposób nierzadko ekonomicznie bardziej racjonalny, niż gdyby zarząd ten miał być w całości wykonywany osobiście przez uprawnionego. W tym sensie działalność SAWP bez wątpienia spełnia zawartą w art. 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przesłankę przyczyniania się do polepszenia produkcji, dystrybucji towarów lub do postępu technicznego lub gospodarczego.

W ocenie Prezesa UOKiK sposób, w jaki SAWP ukształtowało zasady sprawowania zbiorowego zarządu prawami artystów wykonawców nakłada na nich ograniczenia, które nie są niezbędne do osiągnięcia celów skutecznego zbiorowego zarządu, stwarzając zarazem możliwość ograniczenia konkurencji na rynku. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w powoływanym wyżej orzecznictwie antymonopolowym – krajowym i wspólnotowym – w świetle którego ustalone przez OZZ zasady przyjmowania praw do zbiorowego zarządu nie mogą ograniczać uprawnionym możliwości powierzenia OZZ wykonywania zbiorowego zarządu tymi prawami jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji.

W świetle wszystkich powyższych okoliczności **za udowodnione należy uznać naruszenie przez SAWP zakazu z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów** wskutek zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na ustaleniu zasad przyjmowania tych praw do zbiorowego zarządu wyłączających artystom-wykonawcom możliwość powierzenia mu wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji.

Ad. V.2

Przedmiotem niniejszej decyzji jest również naruszenie przez SAWP określonego w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu porozumień ograniczających konkurencję wskutek określenia w zobowiązaniach organizacyjnych z artystami wykonawcami, iż powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez artystę wykonawcę ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie. Rozstrzygnięcie, czy SAWP narusza w ten sposób art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wymaga oceny, że kwestionowane zachowanie:

- a) nosi znamiona porozumienia;
- b) ma cel lub wywierają skutek w postaci wyeliminowania, ograniczenia lub naruszenia konkurencji;

---

⁶⁴ E. Modzelewska-Wąchal: op. cit., s. 130.

c) podlega wyłączeniu w oparciu o okoliczności wskazane w art. 7 ust. 1 ww. ustawy.

Ad. a)

Stosowane przez SAWP zasady wypowiedzenia przez artystę wykonawcę powierzenia zbiorowego zarządzania wypełniają znamiona porozumienia w rozumieniu art. 4 pkt 4 lit. c ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z tych samych względów, co wskazane w pkt V.1.a niniejszej decyzji. Te kwestionowane zasady wynikają bowiem z treści zobowiązań organizacyjnych, których treść jest ustalana przez właściwy organ stowarzyszenia i które obowiązują artystów-wykonawców, którzy oddają SAWP zarząd prawami podpisując ww. zobowiązania organizacyjne.

Ad. b)

Stosowanie przez SAWP zasady wypowiedzenia przez artystę wykonawcę powierzenia zbiorowego zarządzania **mają antykonkurencyjny charakter**.

We wzorcu zobowiązania organizacyjnego przyjętego przez SAWP zawarte jest postanowienie umowne, zgodnie z którym powierzenie zbiorowego zarządzania może być przez artystę wykonawcę wypowiedziane ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie. Przyjęcie powyższej zasady stanowi, w ocenie Prezesa UOKiK, naruszenie określonego w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu porozumień ograniczających konkurencję.

Opisana praktyka utrudnia bowiem uprawnionemu artyście wykonawcy zmiany osoby, której powierza wykonywanie praw do artystycznych wykonań. Jej efektem może być **związanie** artysty wykonawcy umową z SAWP przez okres **nawet dwóch lat** od momentu, gdy ten zdecydował się rozwiązać umowę z tym stowarzyszeniem by powierzyć wykonywanie praw innemu podmiotowi. Taki termin jest rażąco zbyt długi, a przez to ograniczający konkurencję. W praktyce może on w dużym stopniu wpływać na decyzję artysty wykonawcy co do zmiany OZZ, której powierzył zarząd swoimi prawami.

W konsekwencji działanie SAWP sprzeciwia się możliwości rozwoju konkurencji w zakresie zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań. Przy ocenie praktyki SAWP należy uwzględnić, iż zgodnie z art. 107 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, na danym polu eksploatacji może działać więcej niż jedna OZZ. Przesądza to o tym, że w świetle ww. ustawy artysta wykonawca powinien móc podjąć decyzję o zmianie OZZ, jakiej powierza swoje prawa, lub też podjąć decyzję o tym, że będzie samemu realizować swoje uprawnienia⁶⁵. Reguły sprawowania zarządu przyjmowane przez OZZ nie powinny mu tego utrudniać, ani do tego zniechęcać. Tymczasem taki właśnie efekt mają kwestionowane tutaj zasady, ustanowione przez SAWP.

Dokonując oceny praktyki SAWP należy mieć na względzie podobieństwo powierzenia praw do konstrukcji umowy agencyjnej, uregulowanej w art. 758-764⁹ k.c. Dlatego też przy ocenie postanowień zobowiązania organizacyjnego SAWP należy **pomocniczo** odnieść się do przepisów k.c. dotyczących **umowy agencyjnej**⁶⁶.

⁶⁵ W.Z. Dziomdziora: Art. 107 prawa autorskiego - organizacje zbiorowego zarządzania, PUG nr 9/2003.

⁶⁶ Por. wyrok SOKiK z dnia 27 września 2007 r. (sygn. akt XVII AmA 118/06), w którym Sąd uznał za ograniczający konkurencję stosowany przez przedsiębiorcę warunek umowy na świadczenie określonego rodzaju usług, wprowadzający możliwość rozwiązania umowy w drodze trzymiesięcznego wypowiedzenia ze skutkiem na koniec roku. Sąd oparł się na tym, że zgodnie z art. 750 k.c. do umów tego rodzaju (umów o świadczenie usług), które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu, a w świetle art. 746 § 1 k.c. dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie, a k.c. nie przewiduje dodatkowych ograniczeń o do swobody dającego zlecenie wypowiedzenia umowy.

W związku z powyższym należy zauważyć, że kodeksowy rygor prawny ustanowiony dla umowy agencyjnej **nie przewiduje aż tak długiego terminu** na rozwiązanie stosunku prawnego między stronami umowy agencyjnej, jak przyjęty przez SAWP. Zgodnie z art. 764¹ § 1 k.c., umowa zawarta na czas nieoznaczony może być wypowiedziana na **miesiąc** naprzód w pierwszym roku, na **dwa miesiące** naprzód w drugim roku oraz na **trzy miesiące** naprzód w trzecim i następnych latach trwania umowy. A jeżeli umowa nie stanowi inaczej, termin wypowiedzenia upływa z końcem miesiąca kalendarzowego (art. 764¹ § 3 k.c.). Co więcej, kodeks cywilny przewiduje szerokie możliwości wypowiedzenia umowy **bez zachowania terminów wypowiedzenia** w przypadkach istotnych z punktu widzenia interesu stron umowy, czego nie przewidziano we wzorcu umownym SAWP. Zgodnie z 764² § 1 k.c., umowa agencyjna, chociażby była zawarta na czas oznaczony, może być wypowiedziana bez zachowania terminów wypowiedzenia **z powodu niewykonania obowiązków** przez jedną ze stron w całości lub znacznej części, a także **w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności**.

Z powyższego wynika, że w umowach z artystami wykonawcami SAWP przewidział o wiele dłuższy termin, po którym może dojść do rozwiązania stosunku umownego niż to wynika z ogólnych postanowień k.c. dotyczących umowy agencyjnej. W okolicznościach tej sprawy, która dotyczy oceny zachowania SAWP w świetle zakazu praktyk ograniczających konkurencję, należy stwierdzić, że działanie SAWP ma swoje negatywne konsekwencje w postaci ograniczenia konkurencji.

Zdaniem Prezesa UOKiK przyjęcie przez SAWP, że artysta wykonawca może realnie zrezygnować z usług tego stowarzyszenia nawet dopiero dwa lata od momentu podjęcia takiej decyzji, nie jest uzasadnione względami obiektywnymi i nie wynika z charakteru prowadzonej przez SAWP działalności.

SAWP nie dowiodło, by było to także konieczne dla prawidłowego wykonywania funkcji zarządzania prawami. Nie przekonuje argument oparty na specyfice działalności SAWP, która polega na dokonywaniu na rzecz artystów wykonawców rozliczeń kwot uzyskiwanych od użytkowników ich praw. Prezes UOKiK nie kwestionuje, że zakończenie współpracy z artystą wykonawcą może wymagać dopełnienia wielu formalności, takich jak m.in. egzekwowania praw od często dużej liczby nadawców (zob. pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r., s. 6; pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r.). Jednak **zakończenie współpracy** z danym artystą wykonawcą **niewątpliwie nie wyklucza możliwości dokonywania przez SAWP zaległych rozliczeń** na rzecz tego artysty – za okres, w jakim ten był związany z SAWP zobowiązaniem organizacyjnym. Wyraźnie przewiduje to tekst zobowiązania organizacyjnego, stanowiąc, że *„mimo wygaśnięcia powierzenia zbiorowego zarządzania Stowarzyszenie będzie mogło dochodzić roszczeń w odniesieniu do aktów eksploatacji, które miały miejsce do końca roku, w którym nastąpił skutek wypowiedzenia”*.

Zdaniem Prezesa UOKiK ww. postanowienie pozwala również SAWP monitorować nadawców o skorygowanie wykazów nadań w przypadku np. pominięcia w takich wykazach nadania artystycznego wykonania z udziałem członka. Wbrew stanowisku SAWP (zob. pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.), na tej podstawie może to mieć miejsce nie tylko w okresie wypowiedzenia, ale i po jego zakończeniu.

Prezes UOKiK nie uznał, by rozpatrywaną praktykę można było również uznać za legalną realizację przez SAWP zasady pewności obrotu, w którą – jak podnosiło SAWP – godzą wszelkie postanowienia dające możliwość zerwania umowy, a także generalne

przepisy prawa umożliwiające odstąpienie od umowy (zob. pismo SAWP z dnia 14 grudnia 2007 r., s. 3).

Należy wprawdzie uznać argument SAWP, że korzystne jest, jeżeli wypowiedzanie przez artystów umów z OZZ ma charakter wyjątkowy. **Nie można się jednak zgodzić by w imię ochrony pewności obrotu ograniczać swobodę artysty wykonawcy** do wyboru innej, konkurencyjnej OZZ, jeżeli uzna, że sposób sprawowania zarządu przez SAWP nie realizuje jego interesów.

Nie można uznać, żeby stosowanie nawet dwuletniego terminu na zaprzestanie sprawowania zarządu prawami na rzecz artysty wykonawcy było uzasadnione **względnymi natury technicznej** lub organizacyjnej.

Jak się okazało w trakcie postępowania, SAWP było w stanie w stosunkowo szybkim czasie wprowadzić zmiany pozwalające na skrócenie okresu wypowiedzenia do 3 miesięcy, dzięki postępowi technologicznemu, a ściślej poprzez automatyzację wprowadzania danych sprawozdawanych przez użytkowników praw (SAWP podkreśliło, że wcześniej wykazy sporządzane były przez użytkowników ręcznie, zawierały liczne błędy literowe, dostarczane były na papierze, co musiało wydłużać proces rozliczania należności dla artystów wykonawców) oraz przez unowocześnieniu programu informatycznego wspomagającego rozliczanie wynagrodzeń, który wcześniej rozpoznawał okresy roczne w sprawozdawczości pochodzącej od użytkowników (por. pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r.).

Po pierwsze należy uznać, że skoro w stosunkowo krótkim czasie udało się SAWP pokonać problemy natury technicznej, które zdaniem SAWP stały na przeszkodzie skrócenia terminu wypowiedzenia, to zmiany takie były również możliwe wcześniej. SAWP nie rozważało jednak ich przeprowadzenia, gdyż nie przewidywało skracania terminu wypowiedzenia zobowiązania organizacyjnego. **Po drugie** należy ponownie podnieść, że długotrwałość rozliczania wynagrodzeń nie może być argumentem przy ocenie ustalonego przez SAWP okresu wypowiedzenia. Wypowiedzenie współpracy z SAWP przez artystę wykonawcę nie wyklucza możliwości dokonywania przez SAWP zaległych rozliczeń na jego rzecz.

Podnieść należy również, że SAWP uzasadniało stosowanie dochodzącego do dwóch lat terminu na zaprzestanie sprawowania zarządu prawami na rzecz artysty wykonawcy kosztami sprawowania zborowego zarządu. Zdaniem Prezesa UOKiK trafność tych argumentów nie została dowiedziona.

W uzasadnieniu należy zauważyć, że w trakcie postępowania SAWP informowało, że z uwagi na dużą liczbę członków, brak zunifikowania terminów ekspirowania umowy zwiększałyby konieczność zaangażowania SAWP w pilnowanie indywidualnych okresów związania umową, co spowodowałoby **wzrost kosztów zarządu**, a to z kolei wpłynęłoby na zmniejszenie przychodów artystów (pismo z dnia 14 grudnia 2007 r.).

Ponieważ SAWP ostatecznie zmieniło uregulowania dotyczące terminu wypowiedzenia zarządu przez artystę wykonawcę, Prezes UOKiK wezwał SAWP do poinformowania, **(i)** czy w związku z tym uległy także zmianie koszty zarządu, jakie SAWP pobiera od osób, których prawami zarządza, **(ii)** jak koszty zarządu kształtowały się po ww. zmianie (w ujęciu procentowym w stosunku do inkasowanych należności), **(iii)** w jakim stopniu koszty te zmieniły się w stosunku do poprzednio stosowanych.

W odpowiedzi na te pytania **SAWP stwierdziło** jednak, że w związku ze zmianą okresu wypowiedzenia do trzech miesięcy **nie uległy zmianie koszty zarządu**, jakie SAWP pobiera

od osób, których prawami zarządza (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 1-2).

Wobec informacji dostarczonych przez SAWP należy także przyjąć, że **utrzymywanie kwestionowanych zasad** wypowiedzania SAWP zbiorowego zarządu prawami **nie było niezbędne z punktu widzenia umów między SAWP a użytkownikami** zarządzanych przez stowarzyszenie praw.

Powyższa kwestia wymagała ustosunkowania się przez Prezesa UOKiK w związku z tym, że w wystąpieniach do Prezesa UOKiK sprzed zmiany z dnia 14 listopada 2007 r. wzoru umowy z artystą wykonawcą, SAWP uzasadniał długość czasu na wypowiedzenie mu sprawowania zarządu prawami przez artystę wykonawcę specyfiką swojej działalności, a z wyjaśnień SAWP mogło wynikać, że ewentualne dopuszczenie wcześniejszej rezygnacji artysty wykonawcy może mieć wpływ na stosunki umowne SAWP z użytkownikami. Te **twierdzenia SAWP okazały się jednak bezpodstawne**. Już po zmianie zakwestionowanych zasad wypowiedzania SAWP zbiorowego zarządu prawami SAWP nie zmienił, ani – jak wynika z jego wyjaśnień – nie przewiduje konieczności zmiany warunków umów łączących SAWP z użytkownikami zarządzanych przez stowarzyszenie praw (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 2-3). SAWP nie renegecjował też już obowiązujących umów zawartych z użytkownikami praw. Wskazuje to na to, że wbrew wcześniejszym deklaracjom SAWP, umowy z użytkownikami okazały się nie mieć znaczenia przy zmianie kwestionowanej praktyki: z jednej strony nie uniemożliwiły tej zmiany, a z drugiej strony – ze zmianą nie wiązała się konieczność zmiany postanowień tych umów (por. pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 4-5).

W tym miejscu zwrócić należy uwagę na dysproporcję między okresem wypowiedzenia umów z artystami wykonawcami i z użytkownikami ich praw. Z informacji przekazanych przez SAWP wynika, że okres wypowiedzenia umów z użytkownikami **zasadniczo wynosi trzy miesiące**, przy czym występują również umowy z **miesięcznym** okresem wypowiedzenia, a także z **sześciomiesięcznym** okresem wypowiedzenia (pismo SAWP z dnia 2 czerwca 2008 r., s. 3-4).

Oznacza to, że co do możliwości rozwiązania stosunku umownego, SAWP przewiduje dla użytkowników praw pokrewnych korzystniejsze warunki umowne niż dla artystów wykonawców, na rzecz których ma działać.

Na ocenę w niniejszej decyzji zachowania SAWP nie może mieć wpływu także podnoszona przez SAWP okoliczność, że rozwiązania przyjęte przez to stowarzyszenie w odniesieniu do okresu wypowiedzenia nie odbiegają od rozwiązań obowiązujących w innych **krajowych OZZ** (zob. pismo SAWP z dnia 21 maja 2007 r.).

Należy zauważyć, że przedmiotem postępowania, które kończy niniejsza decyzja, była ocena zachowania SAWP, a nie innych OZZ. Tylko na marginesie należy stwierdzić, że pod podobnym zarzutem jest przed Prezesem UOKiK prowadzone postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania praktyk ograniczających konkurencję przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS w Warszawie (RWA-410-1/07/GM), które dotyczy określenia w niestosowanym już przez ZAiKS wzorze „*Oświadczenia o powierniczym przeniesieniu autorskich praw majątkowych w zakresie zbiorowego zarządzania*”, iż wygaśnięcie przeniesienia tych praw następuje po upływie pięcioletniego okresu bez względu na moment złożenia oświadczenia o woli wygaśnięcia tego przeniesienia.

Odnosząc się natomiast do okresów wypowiedzenia wynikających z treści zobowiązań organizacyjnych **zagranicznych organizacji zarządzających prawami** autorskimi lub

prawami pokrewnymi, to również należy podnieść, że Prezes UOKiK nie jest powołany do ich oceny w aspekcie przepisów o zakazie praktyk ograniczających konkurencję. Jest to sprawa należąca do kompetencji właściwych krajowych organów ds. ochrony konkurencji.

Niezależnie od tego, Prezes UOKiK uznał za przydatne przeanalizowanie zasad określających okresy wypowiedzenia umów zawieranych przez organizacje zarządzające prawami autorskimi i pokrewnymi z uprawnionymi, włączając do akt niniejszego postępowania stosowne dokumenty pochodzące od tych organizacji (postanowienie Prezesa UOKiK z dnia 14 kwietnia 2008 r.). Zdaniem Prezesa UOKiK zasady te mogą być jedynie pomocniczo uwzględnione przy rozstrzygnięciu sprawy, której dotyczy ta decyzja.

Z analizy zebranych informacji i dokumentów wynika, że na kilkanaście organizacji, których postanowienia wewnętrzne zostały przeanalizowane, zdecydowana większość przewidziała znacznie krótsze okresy rozwiązania umowy z uprawnionym, niż miało to miejsce w przypadku strony niniejszego postępowania. Praktyka SAWP prowadziła w skrajnych przypadkach do związania artysty wykonawcy umową z SAWP przez okres nawet **dwóch lat** od momentu, gdy ten zdecydował się rozwiązać umowę z tym stowarzyszeniem by powierzyć wykonywanie praw innemu podmiotowi. Tymczasem w przeanalizowanych postanowieniach umownych zagranicznych OZZ mowa jest np. o **trzymiesięcznym** okresie wypowiedzenia (por. decyzja nr 445 irlandzkiego Urzędu Ochrony Konkurencji z dnia 15 grudnia 1995 r. dotycząca Irlandzkiej Organizacji Praw Producentów Muzyki /IMRO/; art. 9(f)(ii-iii) Aktu Założycielskiego i statutu Performing Rights Society Ltd, po zmianach z dnia 28 czerwca 2007 r., pkt 14), **sześciomiesięcznym** okresie wypowiedzenia (pkt 5 umowy korzystania z praw autorskich dla producentów nośników dźwięku LSG – Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten Ges.m.b.H.; pkt 5 umowy dot. korzystania z praw autorskich V.A.M. Ververtungsgesellschaft für Audiovisuelle Medien Ges.m.b.H.). W zagranicznych OZZ przewidziano np. rozwiązanie umowy z zastrzeżeniem **trzymiesięcznego** okresu wypowiedzenia **przed wygaśnięciem każdego bieżącego rocznego okresu** (par. 40 Statutu i Regulaminu Ogólnego SACD; par. 34.2 Statutu Stowarzyszenia Autorów, Kompozytorów i Wydawców Muzycznych SACEM wraz ze zmianami wprowadzonymi do dnia 16 stycznia 2007 r.), rozwiązanie umowy ze skutkiem **na koniec roku obrachunkowego**, jeżeli wypowiedzenie zostanie złożone w pierwszym **półroczu** (por. § 5 umowy dot. korzystania z praw autorskich Literar-Mechana Wahrnehmungsgesellschaft für Urheberrechte Ges.m.b.H., § 9 lit. A pkt 1 statutu z dnia 27/28 czerwca 2006 r. Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte /GEMA/; art. 12 umowy z klientem, Copyright Society of Performing Artists and Producers of Phonograms GRAMEX; art. 14 statut Stowarzyszenia na rzecz Pobierania, Podziału i Ochrony Praw Artystów, Odtwórców i Wykonawców „URADEx”), rozwiązanie umowy przy **sześciomiesięcznym** okresie wypowiedzenia, **na koniec roku kalendarzowego** (pkt 9 umowy dot. korzystania z praw autorskich Verwertungsgesellschaft der Filmschaffenden /VDFS/). Jedynie w przypadku dwóch organizacji austriackich termin rozwiązania umowy mógł być **podobny jak kwestionowany** w niniejszym postępowaniu (§ 7 umowy dot. korzystania z praw autorskich Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Ges.m.b.H.; pkt 11 umowy dot. korzystania z praw autorskich AKM).

Rozważając, w jakim stopniu na ocenę niniejszej sprawy mogą mieć wpływ zasady rozwiązywania umów z uprawnionymi stosowane przez ww. europejskie organizacje zarządzające zbiorowo prawami autorskimi, nie można pominąć **aspektu wspólnotowego**.

W prawie wspólnotowym uznano, że przejawem nadużywania przez OZZ siły rynkowej są wszystkie takie przypadki ograniczania swobody uprawnionych, które nie są absolutnie konieczne do efektywnej realizacji przez OZZ ich funkcji. Realizowanie przez OZZ ich zadań powinno być dla chronionych twórców lub artystów wykonawców tak mało restryktywne, jak to tylko możliwe⁶⁷. Orzecznictwo wspólnotowe odnosi się m.in. do rozpatrywanej w niniejszej sprawie kwestii okresu powierzenia praw OZZ. Przykładowo, ETS stwierdził, że nie może być uzasadnione wymogami skutecznego zarządu wymaganie od uprawnionych powierzenia OZZ wykonywania zarządu prawami jeszcze przez pięć lat od momentu rezygnacji z usług OZZ⁶⁸.

Należy również zwrócić uwagę na działania ostatnio podejmowane przez Komisję Europejską. Zwraca się w nich uwagę na konieczność rewizji podejścia do zasad sprawowania zbiorowego zarządu wypracowanych w okresie, w którym wydano pierwsze rozstrzygnięcia dotyczące działalności OZZ. Wspomniana rewizja polityki konkurencji ma uwzględniać zaszłą od tego czasu zmianę warunków obrotu prawami autorskimi i pokrewnymi, a także ma umożliwić uprawnionym w jeszcze większym niż dotąd stopniu niezależne decydowanie o zakresie, w jakim powierzają OZZ zarząd swoimi prawami. W obliczu rozwoju technologicznego i możliwości efektywnego wykonywania praw autorskich indywidualnie autorom powinna być zapewniona większa swoboda wyboru formy zarządu prawami w Internecie⁶⁹.

Podkreślenia wymaga zatem, że działania Komisji zmierzają do wyegzekwowania w skali UE respektowania zasad, których dotyczy niniejsze postępowanie. W prawie wspólnotowym podkreśla się bowiem **konieczność** wprowadzenia takich zasad zbiorowego zarządu, które będą dawały osobie, których prawami OZZ zarządza, **prawo swobodnego decydowania o zmianie OZZ**. W tym m.in. celu Komisja Europejska przyjęła Zalecenie w sprawie transgranicznego zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi w odniesieniu do legalnych usług muzycznych *online*⁷⁰. Podmioty świadczące usługi zarządu prawami autorskimi i pokrewnymi w obrębie Wspólnoty zostały w ww. Zaleceniu wezwane do dostosowania swoich praktyk do zawartych w nim zasad⁷¹.

Zalecenie dotyczy wprawdzie tylko zarządzania prawami przy świadczeniu usług *online*, jednak wyraża stanowisko Komisji co do właściwego ukształtowania systemu zbiorowego zarządu w państwach członkowskich Unii Europejskiej mającego zapewnić użytkownikom komercyjnym większą pewność prawną w odniesieniu do ich działalności i wspierać rozwój usług związanych z obrotem prawami autorskimi i pokrewnymi, zwiększając równocześnie wpływy dla dysponentów tych praw⁷². Realizacji tych celów mają służyć określone zasady, które – zdaniem Komisji – powinny charakteryzować stosunki pomiędzy uprawnionymi i OZZ. Wśród tych zasad wymienia się m.in. zasadę **swobody określenia ram czasowych wykonywania zarządu prawami przez daną OZZ**. W jej świetle „w *stosunku*

---

⁶⁷ D. Wood, *Collective Management and EU Competition Law*, s. 2, <http://www.europa.eu.int/comm/competition/speeches>.

⁶⁸ Wyrok ETS z dnia 27 marca 1974 r. w sprawie 127/73 *BRT v. SV SABAM i NV Fonior*.

⁶⁹ *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social – Committee The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market*; COM/2004/0261 final., s. 16-17. Por. D. Wood, *Collective Management and EU Competition Law*: <http://www.europa.eu.int/comm/competition/speeches>; H. Ungerer, *Application of competition law to rights management in the music market. Some orientations*, <http://www.europa.eu.int/comm/competition>.

⁷⁰ Dz.U. UE nr L 276 z 21.10.2005 r., s. 54-57.

⁷¹ Pkt 19 Zalecenia.

⁷² Pkt 8 preambuły Zalecenia.

między posiadaczami praw autorskich a posiadaczami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, opartym bądź na przepisach umownych, bądź na zasadach stosunku pracy posiadacze praw autorskich powinni, po właściwym powiadomieniu o swoim zamiarze, mieć prawo do wycofania wszystkich praw online i przeniesienia zlecenia zarządzania tymi prawami na różnych obszarach na inny podmiot zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, niezależnie od Państwa Członkowskiego miejsca zamieszkania i obywatelstwa podmiotu zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub posiadacza praw autorskich”⁷³.

Nie ulega wątpliwości, że **przyjęte przez SAWP warunki** rozwiązania umowy z artystą wykonawcą, które zakwestionował Prezes UOKiK, **nie odpowiadają opisanej zasadzie.**

Ad. c

Zarzucone SAWP porozumienie ograniczające konkurencję nie podlega wyłączeniu na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kwestionowane działanie SAWP nie podlega wyłączeniu spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję na podstawie żadnego z rozporządzeń Rady Ministrów. Nie można również stwierdzić, by SAWP przedstawiło dokumenty i informacje dowodzące, że jego zachowanie łącznie spełniło przesłanki będące podstawą wprowadzenia wyłączeń grupowych z art. 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Twierdzenie to uzasadniają przedstawione wyżej argumenty – w świetle których ustalane przez OZZ zasady przyjmowania praw do zbiorowego zarządu nie uzasadniają ograniczania uprawnionym możliwości swobodnego decydowania o wyborze innego podmiotu zarządzającego ich prawami. Taki swobodny wybór istotnie ogranicza postanowienie, w świetle którego artysta wykonawca może być umownie związany z SAWP nawet przez okres dwóch lat od momentu, w którym zdecydował się, że chce powierzyć zarząd swoimi prawami innemu podmiotowi niż SAWP.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że **kwestionowane niniejszą decyzją zasady wykonywania zbiorowego zarządu przez SAWP nie spełniają łącznie wszystkich określonych w art. 7 ust. 1 warunków będących podstawą wyłączenia.** Z jednej strony SAWP bez wątplenia spełnia zawartą w art. 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przesłankę przyczyniania się do polepszenia produkcji, dystrybucji towarów lub do postępu technicznego lub gospodarczego. Sposób, w jaki SAWP ukształtowało zasady sprawowania zbiorowego zarządu prawami artystów wykonawców nakłada jednak na nich kwestionowane w tym punkcie ograniczenie, które nie jest niezbędne do osiągnięcia celów skutecznego zbiorowego zarządu, a zarazem umożliwia ograniczenie konkurencji na rynku właściwym.

W świetle wszystkich powyższych okoliczności **za udowodnione należy uznać naruszenie przez SAWP zakazu z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów** wskutek zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na określeniu w zobowiązaniach organizacyjnych z artystami wykonawcami, iż powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez artystę wykonawcę ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie.

---

⁷³ Pkt 5 c.

VI. Zaniechanie stosowania praktyk ograniczającej konkurencję

SAWP poinformowało Prezesa UOKiK, że w dniu **14 listopada 2007 r.** przyjęty został, podczas Walnego Zgromadzenia Członków, **nowy wzorzec** umowy z artystą wykonawcą, pod nazwą „Powierzenie Praw do Artystycznych Wykonań Utworów Muzycznych słowno-Muzycznych”.

Wzorzec zawiera stosowne zmiany w dotychczasowych zasadach sprawowania zbiorowego zarządu, w zakresie objętym niniejszym postępowaniem, w odniesieniu do obu zarzucanych SAWP naruszeń art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Co do praktyki polegającej na ustaleniu zasad zarządu prawami wyłączających artystom wykonawcom możliwość powierzenia wykonywania zbiorowego zarządu w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji, należy zauważyć, co następuje.

We wspomnianym wzorze z jednej strony zawarta jest deklaracja artysty wykonawcy o powierzeniu SAWP *„na zasadzie przeniesienia powierniczego, zbiorowe zarządzanie prawami do moich artystycznych wykonań (do artystycznych wykonań), które powstały dotychczas lub powstaną w okresie obowiązywania niniejszego Powierzenia Praw, w zakresie: utrwalania, zwielokrotniania określoną techniką, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową wprowadzenia do obrotu, najmu oraz użyczenia, odtwarzania, nadawania, reemitowania, publicznego udostępniania artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym”*. Z drugiej zaś strony w tym nowym wzorze umowy między artystą wykonawcą a SAWP znajduje się następujący fragment: *„Zakres niniejszego Powierzenia Praw może być przeze mnie ograniczony: w drodze pisemnego, pod rygorem nieważności, oświadczenia złożonego wraz z niniejszym Powierzeniem Praw lub w okresie późniejszym, wówczas z odpowiednim zastosowaniem terminu wypowiedzenia niniejszego Powierzenia Praw”*.

Oznacza to, że artysta wykonawca może, w drodze oświadczenia, zmienić zakres powierzenia wyłączając z niego wybrane przez siebie pola eksploatacji artystycznego wykonania. Wynika z tego, że zawierając umowę według tego wzorca artyści wykonawcy zlecający SAWP ochronę praw mogą zdecydować o wyłączeniu niektórych pól eksploatacji przez siebie wybranych ze zbiorowego zarządu sprawowanego przez SAWP.

Natomiast co do określenia przez SAWP w zobowiązaniach organizacyjnych, że powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie, to nowy wzorzec umowy nie zawiera już takiego postanowienia. Przewiduje on za to obecnie, że *„powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez każdą ze Stron na piśmie, listem poleconym, ze skutkiem na ostatni dzień trzeciego miesiąca następującego po dacie złożenia wypowiedzenia. Mimo wygaśnięcia powierzenia zbiorowego zarządzania Stowarzyszenie będzie mogło dochodzić roszczeń w odniesieniu do korzystania z artystycznych wykonań, które miało miejsce w okresie obowiązywania niniejszego Powierzenia Praw”*.

Oznacza to, że artysta wykonawca może wypowiedzieć SAWP powierzenie zarządu prawami pokrewnymi ze skutkiem na ostatni dzień trzeciego miesiąca następującego po dacie złożenia wypowiedzenia. Termin ten jest kilkakrotnie krótszy od poprzedniego terminu wypowiedzenia umowy z SAWP, który mógł dochodzić nawet do dwóch lat od momentu, gdy artysta wykonawca zdecydował się rozwiązać umowę z SAWP i powierzyć wykonywanie praw innemu podmiotowi. Taki termin nie może być już uznany za rażąco

długi i nieuzasadniony, a przez to ograniczający konkurencję. Jego długość godzi wymogi sprawowania zbiorowego zarządu przez SAWP i zasady konkurencji, w świetle których OZZ nie powinny utrudniać uprawnionemu artyście wykonawcy zmiany osoby, której powierza wykonywanie praw do artystycznych wykonań.

W świetle przedstawionych okoliczności należy stwierdzić, że **obie stwierdzone niniejszą decyzją praktyki** naruszające zakaz z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **zostały przez SAWP zaniechane**.

Okoliczność zaprzestania stosowania zarzucanej przedsiębiorcy praktyki ograniczającej konkurencję stanowi podstawę wydania decyzji, o której mowa w art. 10 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 10 ust. 1 ww. ustawy, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli zachowanie rynkowe przedsiębiorcy albo związku przedsiębiorców przestało naruszać zakazy określone w art. 5 lub w art. 8, w szczególności z powodu trwałego zmniejszenia ich udziału w rynku. W takim przypadku Prezes UOKiK wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania (art. 10 ust. 2 ustawy).

W związku z powyższym, w niniejszej sprawie podejrzenia stosowania przez SAWP dwóch wskazanych w sentencji decyzji praktyk ograniczających konkurencję, naruszających art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – należało, stosownie do art. 10 ust. 2 ww. ustawy, wydać decyzję uznającą, że w powyższym zakresie **SAWP naruszyło zakaz praktyk ograniczających konkurencję** określony w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a następnie **zaniechało stosowania zakazanych praktyk**.

Odrębną kwestią, którą Prezes UOKiK musi ocenić, jest ustalenie terminu zaniechania przez SAWP stosowania stwierdzonych praktyk. Należy bowiem zauważyć, że samo przyjęcie zasad zbiorowego zarządu odpowiadających wymogom prawa ochrony konkurencji nie oznacza jeszcze zaniechania stosowania praktyk ograniczających konkurencję. W świetle orzecznictwa antymonopolowego „dowodem na zaprzestanie kwestionowanej praktyki nie może być zmiana wzoru umowy”, tylko skierowanie do swoich klientów „niebudzącego wątpliwości sygnału co do gotowości” zmiany dotychczasowych umów, „jeżeli tylko wyrażą taką wolę”⁷⁴. W odniesieniu do niniejszej sprawy oznacza to, że za zaniechanie przez SAWP wskazanych w tej decyzji praktyk nie może być uznane samo formalne przyjęcie nowego wzorca umowy z artystą wykonawcą, lecz skierowanie bezpośrednio do każdego klienta SAWP oferty zmiany dotychczasowych zasad zbiorowego zarządu, jeżeli wyrazi taką wolę. Jest to tym bardziej istotne, że SAWP zarządza prawami zarówno członków jak i osób, które nie mają takiego statusu. Wymóg ten może zostać uznany za spełniony dopiero w momencie, gdy z jednej strony w oparciu o nowe zasady SAWP kształtuje już stosunki umowne z nowymi klientami, a z drugiej strony, gdy SAWP przedstawiło te zasady wszystkim dotychczasowym klientom – artystom wykonawcom, których prawami zarządza w oparciu o zasady zakwestionowane przez Prezesa UOKiK.

Wobec powyższych wymogów należy zauważyć, że nowy wzorec umowy z artystą wykonawcą pod nazwą „Powierzenie praw”, który w zakresie objętym tym postępowaniem jest zgodny z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów, SAWP przyjęło w dniu 14 listopada 2007 r. Jednak do wymiany „Zobowiązania organizacyjnego” na nowy dokument przystąpiono dopiero w styczniu 2008 r. poprzez równoczesną wysyłkę egzemplarzy nowych

---

⁷⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22 czerwca 2007 r. (sygn. akt VI ACa 8/07).

umów do reprezentowanych artystów wykonawców. W piśmie z dnia 11 maja 2009 r. SAWP sprecyzował, iż dokładną datą, w której zakończono wysyłanie egzemplarzy nowej umowy do reprezentowanych przez to stowarzyszenie artystów wykonawców był dzień 7 lutego 2008 r. Prezes UOKiK przyjął, że z powyższą datą należy wiązać zaniechanie przez SAWP praktyk ograniczających konkurencję stwierdzonych w niniejszej decyzji.

Wobec tego w niniejszej decyzji należało stwierdzić, że praktyki ograniczające konkurencję określone w pkt I.a) i w pkt I.b) sentencji decyzji **zostały przez SAWP zaniechane z dniem 7 lutego 2008 r.**

VII. Zarzut naruszenia art. 81 ust. 1 TWE

Wszczynając postępowanie antymonopolowe przeciwko SAWP Prezes UOKiK uznał, że opisane w pkt I a i b sentencji niniejszej decyzji zasady przyjmowania przez SAWP praw do artystycznych wykonań utworów w zbiorowy zarząd oraz rozwiązania umowy z artystą wykonawcą mogą również naruszać zakaz określony w art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE z dnia 29 grudnia 2006 r. nr C 321 E s. 37). Zgodnie z powoływanym przepisem, niezgodne ze wspólnym rynkiem i zakazane są: wszelkie porozumienia między przedsiębiorstwami, wszelkie decyzje związków przedsiębiorstw i wszelkie praktyki uzgodnione, które mogą mieć wpływ na handel między państwami członkowskimi i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz wspólnego rynku.

Stwierdzając istnienie podstaw do sformułowania zarzutów naruszenia przez SAWP art. 81 ust. 1 TWE Prezes UOKiK wziął pod uwagę, że w świetle art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady z 16 grudnia 2002 r. nr 1/2003 w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 TWE (Dz. Urz. UE z dnia 4 stycznia 2003 r. nr L 001, s. 1-25) (dalej: Rozporządzenie Rady), organy ochrony konkurencji państw członkowskich stosują krajowe prawo konkurencji do porozumień, decyzji związków przedsiębiorstw lub praktyk uzgodnionych w rozumieniu art. 81 ust. 1 TWE, które mogą wpływać na handel między Państwami Członkowskimi w rozumieniu tego przepisu, stosują również art. 81 TWE do takich porozumień, decyzji lub praktyk uzgodnionych.

O zastosowaniu art. 81 ust. 1 TWE w konkretnej sprawie decyduje kryterium wpływu na handel między państwami członkowskimi. Sprecyzowane one zostało w wydanych przez Komisję Europejską wytycznych⁷⁵. W ich świetle kryterium wpływu na handel należy rozumieć szeroko. Taki wpływ mogą mieć przede wszystkim działania jednego lub kilku przedsiębiorców na terytorium kilku Państw Członkowskich. Pod pojęciem handlu należy rozumieć nie tylko transgraniczną wymianę towarów, ale także wszelką transgraniczną działalność o charakterze gospodarczym, nie wyłączając zakładania przedsiębiorstw w innym Państwie Członkowskim⁷⁶. Wpływ na handel może zatem wystąpić także w sytuacji, w której określone dobro nie jest bezpośrednio importowane lub eksportowane ani świadczone zza granicy, ale gdy jest ono wytwarzane lub świadczone w państwie odbiorcy tego dobra lecz przez podmiot założony przez przedsiębiorców zagranicznych z innych Państw Członkowskich w ramach swobody przedsiębiorczości wskazanej w art. 43 TWE. Do

⁷⁵ Dz. Urz. UE nr C 101 z 27 kwietnia 2004 r., s. 81.

⁷⁶ Commission Notice „Guidelines on the effect on trade concept contained in Articles 81 and 82 of the Treaty (O.J. 2004/C 101/07), pkt 19.

zastosowania art. 81 i 82 TWE wystarczający jest choćby potencjalny związek pomiędzy kwestionowaną praktyką rynkową a handlem między państwami członkowskimi⁷⁷.

Wpływ na handel między Państwami Członkowskimi wywierać może porozumienie, którym objęci są przedsiębiorcy tylko jednego z państw UE⁷⁸. W świetle powoływanych wyżej wytycznych obok naruszeń obejmujących kilka Państw Członkowskich⁷⁹, praktyką ograniczającą konkurencję na znaczącej części Wspólnego Rynku mogą być także działania obejmujące terytorium tylko jednego Państwa Członkowskiego lub nawet jego części⁸⁰.

Zastosowanie kryterium wpływu na handel jest więc niezależne od definicji rynku właściwego w ujęciu geograficznym. Wpływ praktyki na handel między Państwami Członkowskimi może istnieć w sprawach, w których rynek określono jako narodowy lub lokalny.⁸¹ W związku z powyższym Prezes UOKiK uznał, że z uwagi na pozycję SAWP na rynku właściwym podejmowane przez to stowarzyszenie działania naruszające zakaz z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów na terytorium RP należy oceniać w aspekcie zakazu niezgodnych ze wspólnym rynkiem porozumień wywierających wpływ na znaczącej części Wspólnego Rynku.

Prezes UOKiK uznał, że kwestionowana w niniejszej sprawie praktyka SAWP może wywierać wpływ na handel między Państwami Członkowskimi. Niniejsza sprawa dotyczy ustalenia przez SAWP zasad zbiorowego zarządu ograniczających możliwość oddania mu zarządu prawami do artystycznych wykonawstw utworów muzycznych i słowno-muzycznych tylko w zakresie niektórych pól eksploatacji, a także terminów na rozwiązanie umowy o zbiorowy zarząd między SAWP a artystą wykonawcą. Z uwagi na charakter skarżonej praktyki sprawa może wywierać wpływ na handel między Państwami Członkowskimi.

Stosowanie przez SAWP pierwszej z kwestionowanych zasad sprawowania przez to stowarzyszenie zarządu prawami ogranicza możliwość powierzenia przez artystów wykonawców zarządu niektórymi kategoriami ich praw innym OZZ na terenie UE, przedsiębiorcom zarządzającym prawami wyłącznymi niemającymi statusu OZZ, bądź samodzielnego zarządzanie tymi prawami. Ogranicza to konkurencję między przedsiębiorcami z państw członkowskich UE. Tymczasem artyści wykonawcy utworów muzycznych i słowno-muzycznych – obywatele państw UE – powinni mieć możliwość swobodnego wyboru osoby, której powierzają zarząd prawami. Powyższe stanowisko jest tożsame z powoływany już stanowiskiem ETS i Komisji Europejskiej w sprawie naruszenia art. 81 i 82 TWE przez organizację zbiorowego zarządzania.

Z kolei ograniczanie możliwości swobodnego rozwiązania umowy z SAWP przez artystę wykonawcę ogranicza mu możliwość zmiany sposobu zarządu swoimi prawami poprzez powierzenie praw innym OZZ na terenie UE, przedsiębiorcom zarządzającym prawami wyłącznymi niemającym statusu OZZ, bądź samodzielnego zarządzanie tymi prawami. W przypadku, gdy zmiana ta mogła stać się faktem nawet dopiero w dwa lata po oświadczeniu tego SAWP przez artystę wykonawcę, należy uznać, że zakwestionowane reguły obowiązujące w SAWP ograniczają konkurencję na rynku.

---

⁷⁷ Pkt 2.3 ww. wytycznych.

⁷⁸ Wyrok ETS z dnia 25 października 1979 r. w sprawie 22/79 *Greenwich Film Production przeciwko SACEM i Societe des editions Labrador*.

⁷⁹ Część 3.1 wytycznych – *Agreements and abuse covering or implemented in several Member States*.

⁸⁰ Część 3.2 wytycznych – *Agreements and abuses covering a single, or only part of a, Member State*.

⁸¹ Pkt 22 ww. wytycznych.

W świetle powoływanych wyżej wytycznych, zastosowanie w danej sprawie art. 81 TWE uzależnione jest od charakteru konkretnej sprawy, w której wpływ na handel jest odczuwalny (ang. *appreciable*)⁸².

Prezes UOKiK stwierdził spełnienie warunku odczuwalności zarzucanej SAWP praktyki. Odczuwalność danej praktyki mierzona jest przede wszystkim pozycją rynkową na rynku właściwym przedsiębiorców tę praktykę stosujących. W konkretnej sprawie ocena jej odczuwalności zależy również od przychodów przedsiębiorców, charakteru zarzucanych im naruszeń i rodzaju produktów, których te naruszenia dotyczą. W przypadku porozumień przesłanką negatywną, uniemożliwiającą stwierdzenie jego odczuwalności, jest łączne zaistnienie następujących okoliczności: (a) udział rynkowy stron porozumienia na jakimkolwiek rynku właściwym na terenie Wspólnoty nie przekracza 5%, (b) roczny przychód osiągany na terenie Wspólnoty przez przedsiębiorców biorących udział w porozumieniu nie przekracza 40 mln. euro⁸³.

W rozpatrywanej sprawie nie zostały spełnione kumulatywnie oba ww. warunki, gdyż udział SAWP w krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych znacznie przekracza 5%.

Ocena powyższych okoliczności pod kątem wpływu skarżonej praktyki SAWP na handel między państwami członkowskimi UE doprowadziła do wniosku, że zaistnienie takiego wpływu jest możliwe. Należało wobec tego przyjąć, iż kryterium określające zakres zastosowania art. 3 Rozporządzenia Rady zostało spełnione.

VIII. Podstawa umorzenia postępowania antymonopolowego

W świetle wskazanych wyżej okoliczności na etapie wszczynania postępowania antymonopolowego przeciwko SAWP istniały podstawy uzasadniające postawienie temu stowarzyszeniu zarzutu naruszenia art. 81 ust. 1 TWE. W toku postępowania zaistniały jednak okoliczności uzasadniające umorzenie postępowania antymonopolowego w tej części – z uwagi na niespełnienie warunków ustanowienia zakazu, o którym mowa w art. 81 ust. 1 TWE, wynikających z art. 5 Rozporządzenia Rady.

Zgodnie z art. 35 Rozporządzenia Rady, Państwa Członkowskie muszą wyznaczyć organ lub organy ochrony konkurencji odpowiedzialne za stosowanie art. 81 i art. 82 TWE. Środki konieczne do nadania tym organom uprawnień do stosowania przepisów art. 81 lub 82 TWE musiały zostać podjęte do 1 maja 2004 r. W Polsce, zgodnie z art. 24 ust. 1a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK został wskazany jako organ wykonujący zadania nałożone na władze Państw Członkowskich UE na podstawie art. 84 i 85 TWE. W szczególności Prezes UOKiK jest właściwym organem ochrony konkurencji w rozumieniu art. 35 Rozporządzenia.

W świetle art. 3 Rozporządzenia Rady, jeśli Prezes UOKiK stosuje krajowe prawo konkurencji do praktyk zakazanych w rozumieniu art. 81 TWE, które mogą wpływać na handel między Państwami Członkowskimi lub stosuje krajowe przepisy do praktyk zakazanych w rozumieniu art. 82 TWE, stosuje również odpowiednio art. 81 lub 82 TWE. W związku z tym, jeżeli krajowy organ konkurencji poweźmie podejrzenie, że przesłanka wpływu na handel między państwami członkowskimi może być spełniona, wówczas **jest zobowiązany** do wszczęcia postępowania w sprawie praktyk ograniczających

---

⁸² Pkt 2.4 ww. wytycznych.

⁸³ Pkt 52 ww. wytycznych.

konkurencję również na podstawie przepisów traktatowych.

W świetle art. 5 Rozporządzenia Rady organy ochrony konkurencji państw członkowskich mają uprawnienie do stosowania art. 81 i 82 TWE. Ten sam przepis wskazuje katalog decyzji, które może wydać organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego stosując art. 81 lub 82 TWE, który ma charakter katalogu zamkniętego⁸⁴. Zgodnie z art. 5 Rozporządzenia organ antymonopolowy państwa członkowskiego może wydać wyłącznie następujące rodzaje decyzji:

1. domagającą się zaprzestania naruszenia,
2. zarządzającą środki tymczasowe,
3. akceptującą zobowiązania,
4. nakładającą grzywny lub okresowe kary pieniężne lub inne kary przewidziane w krajowych przepisach prawa.

Ponadto, zgodnie z powoływanym przepisem Rozporządzenia Rady, jeżeli na podstawie informacji, które posiadają organy ochrony konkurencji Państw Członkowskich, warunki ustanowienia zakazu nie zostały spełnione, mogą również zdecydować, że nie ma podstaw do działania z ich strony.

Katalog decyzji, do których wydania jest uprawniony krajowy organ antymonopolowy w sprawach o naruszenie art. 81 lub 82 TWE nie pokrywa się z katalogiem, który zawiera ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Cytowany **art. 5 Rozporządzenia Rady nie przewiduje możliwości wydania przez taki organ decyzji stwierdzającej zaniechanie stosowania praktyki określonej w art. 81 lub 82 TWE**. Brak jest takiego rodzaju decyzji w zamkniętym katalogu art. 5 Rozporządzenia. Wynika stąd, że wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji stwierdzającej zaniechanie stosowania praktyki na podstawie art. 81 ust. 1 TWE analogicznej do decyzji na podstawie art. 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowiłoby przekroczenie kompetencji wynikających ze wspólnotowego prawa konkurencji. Przepisy Rozporządzenia Rady, które wprowadziły zamknięty katalog decyzji organów krajowych w sprawach dotyczących art. 81 i 82 TWE, upoważniły te organy do przeprowadzenia dowodu wyłącznie na okoliczność wydania decyzji, o których mowa w art. 5 Rozporządzenia Rady. Organy te nie mogą dowodzić faktu zaprzestania naruszenia przepisów art. 81 lub 82 TWE w wydawanych decyzjach administracyjnych i ostatecznie orzekać o zaniechaniu stosowania praktyki ograniczającej konkurencję na podstawie art. 81 lub 82 TWE.

Potwierdzeniem powyższego jest treść art. 11 ust. 4 Rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem, nie później niż na 30 dni przed przyjęciem decyzji nakazującej zaprzestanie naruszenia, akceptującej zobowiązania lub wycofującej stosowanie rozporządzenia o wyłączeniu grupowym, organy ochrony konkurencji Państw Członkowskich powiadomią o tym Komisję. Cytowany przepis nie przewiduje obowiązku notyfikacji projektu decyzji o stwierdzeniu zaniechania stosowania praktyki ograniczającej konkurencję. Wynika to z faktu, że zgodnie z przepisami Rozporządzenia Rady organy antymonopolowe Państw Członkowskich nie są uprawnione do wydania takiej decyzji.

Do niniejszej decyzji nie ma zatem zastosowania art. 11 ust. 4 Rozporządzenia Rady. Przepis ten wyraźnie bowiem wskazuje rodzaje decyzji, które muszą być notyfikowane

---

⁸⁴ K. Kohutek: Komentarz do art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz.U.U.E.L.03.1.1), LEX/el. 2006, teza 5.

Komisji przed ich wydaniem. W katalogu zawartym w art. 11 ust. 4 Rozporządzenia Rady nie znalazła się decyzja o stwierdzeniu zaniechania stosowania praktyki (o czym była mowa wyżej), ani też decyzja o umorzeniu postępowania. Niewątpliwie natomiast do niniejszej decyzji ma zastosowanie art. 11 ust. 3 Rozporządzenia Rady, zgodnie z którym organy ochrony konkurencji państw członkowskich, w przypadku gdy działają na podstawie art. 81 lub 82 TWE informują Komisję o wszczęciu takiego postępowania. Obowiązek, o którym mowa w powołanym przepisie Rozporządzenia Rady został wypełniony przez Prezesa UOKiK.

W związku z powyższym oraz z uwagi na fakt, że niniejsza decyzja Prezesa UOKiK dowodzi, iż SAWP stosowało praktyki ograniczające konkurencję określone w przepisie art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, lecz następnie zaniechało dalszego stosowania tych praktyk, **postępowanie w zakresie podejrzenia naruszenia art. 81 TWE należało umorzyć jako bezprzedmiotowe. Niedopuszczalne byłoby bowiem wydanie w tym zakresie decyzji merytorycznej.**

W przepisach ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie uregulowano kwestii bezprzedmiotowości postępowania, odsyłając w tym zakresie do przepisów kodeksu postępowania administracyjnego (art. 80 ustawy). Zgodnie z art. 105 k.p.a., gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. W przypadku niniejszego postępowania, w zakresie podejrzenia naruszenia przez SAWP art. 81 ust. 1 TWE zachodzi bezprzedmiotowość postępowania. Przedmiotem postępowania, zgodnie z brzmieniem art. 5 Rozporządzenia mogłoby bowiem być stwierdzenie stosowania praktyki, nałożenie kary pieniężnej, względnie akceptacja zobowiązań (na wcześniejszym etapie postępowania – zarządzenie środków tymczasowych).

Zgodnie z powyższym **należy uznać za uzasadnione umorzenie** postępowania antymonopolowego w sprawie podejrzenia naruszenie przez SAWP art. 81 ust. 1 TWE wskutek zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych na terenie Polski, polegającego na:

- ustaleniu zasad przyjmowania tych praw do zbiorowego zarządu, wyłączających artystom-wykonawcom możliwość powierzenia mu wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań utworów muzycznych i słowno-muzycznych jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji;
- określeniu w zobowiązaniach organizacyjnych, iż powierzenie zbiorowego zarządzania może być wypowiedziane przez artystę wykonawcę ze skutkiem na koniec roku następującego po tym, w którym nastąpiło wypowiedzenie.

IX. Kara pieniężna

Stosownie do art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 5, w zakresie niewyłączonym na podstawie art. 6 i art. 6, lub naruszenia zakazu określonego w art. 8.

Zdaniem Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie zasadne jest nałożenie na SAWP kary

pieniężnej, o której mowa w art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Podkreślenia wymaga, że ww. ustawa wprowadziła zasadę fakultatywności kar nakładanych przez Prezesa UOKiK na przedsiębiorców, którzy dopuścili się naruszenia zakazu stosowania praktyk ograniczających konkurencję. W przypadku stwierdzenia naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu praktyk, o którym mowa w art. 5 lub 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną. W niniejszej sprawie skorzystanie z tej ustawowej kompetencji Prezesa UOKiK jest uzasadnione z uwagi na udowodnione naruszenie przez SAWP określonego w art. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu nadużywania pozycji dominującej w sposób określony w sentencji niniejszej decyzji oraz na charakter stwierdzonych praktyk ograniczających konkurencję, determinujących stopień naruszenia interesu publicznoprawnego.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 101 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy Prezes UOKiK wziął pod uwagę konieczność spełnienia przesłanek podmiotowych, tj. stwierdzenia, że określone w ww. przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Zgodnie z art. 83 Konstytucji RP, każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek znajomości i przestrzegania norm prawa ciąży tym bardziej na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego, takich jak SAWP. Podmioty profesjonalnie działające na rynku powinny mieć możliwość przewidzenia, że podejmowane przez nie działania będą uznane przez Prezesa UOKiK za praktykę ograniczającą konkurencję i nie mogą skutecznie dowodzić braku świadomości naruszenia zakazu nadużywania pozycji dominującej.

Należy zarazem stwierdzić, że okoliczności sprawy mogą wskazywać na nieumyślny charakter naruszenia przez SAWP zakazu praktyk ograniczających konkurencję. Kwestionowane działania tego stowarzyszenia ograniczały konkurencję co najmniej w stopniu potencjalnym. Prezes UOKiK uwzględnił jednak, że w zgromadzonym materiale dowodowym nie ma jednoznacznych dowodów wyraźnej intencji SAWP ograniczenia konkurencji na rynku. Zebrane wyjaśnienia i informacje mogą raczej wskazywać na nieświadomość naruszenia reguł konkurencji.

W świetle obowiązujących przepisów prawa nieumyślność naruszenia przepisów ustawy nie wyklucza istnienia podstaw do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej, choć zarazem może stanowić podstawę do złagodzenia wymiaru kary. Stwierdzenie nieumyślnego naruszenia ustawy przez SAWP daje zatem podstawę do nałożenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decyduje o tym w każdym konkretnym przypadku, kierując się założeniem, że sankcja musi spełniać zarówno funkcję represyjną, jak i prewencyjną (dyscyplinującą). Przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa w art. 101-103, Prezes UOKiK powinien wziąć pod uwagę w szczególności okres, stopień oraz okoliczności uprzedniego naruszenia przepisów ustawy (art. 104 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

Biorąc pod uwagę stopień naruszenia interesu publicznoprawnego w niniejszej sprawie, organ antymonopolowy postanowił nałożyć na SAWP karę pieniężną. Zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK może na przedsiębiorcę nałożyć karę

pieniężną za **każde stwierdzone naruszenie** zakazu praktyk ograniczających konkurencję. Kary w odniesieniu do każdego z naruszeń przedsiębiorcy są liczone osobno, gdy jak w niniejszej sprawie każde z naruszeń mogłoby być przedmiotem odrębnych postępowań. Należy wprawdzie zauważyć, że możliwość nałożenia jednej kary pieniężnej za kilka stwierdzonych naruszeń dopuszcza się, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że praktyki stanowią działania wzajemnie powiązane, mające łącznie doprowadzić do osiągnięcia tożsamego antykonkurencyjnego celu, które nie mogłyby występować odrębnie. Taka sytuacja nie występuje w rozpatrywanym przypadku. Praktyki ograniczające konkurencję stwierdzone w pkt I lit. a) i lit. b) sentencji decyzji są od siebie niezależne i dotyczą innego zachowania. Każda z nich mogłaby, dla osiągnięcia swego skutku, występować niezależnie od drugiej. Przy czym skutki każdej z praktyk SAWP są inne. Praktyka z pkt I lit. a) sentencji decyzji ma ograniczyć możliwość równoczesnego zarządzania przez kilka podmiotów prawami tego samego artysty wykonawcy, podczas gdy praktyka z pkt I lit. b) sentencji decyzji ogranicza rezygnację z całości usług SAWP w dogodnym czasie i przenoszenie ich na inne podmioty zarządzające prawami do artystycznych wykonań.

Z tego względu kara pieniężna w niniejszej sprawie została wyliczona odrębnie dla każdej z praktyk stwierdzonych w pkt I lit. a) i lit. b) sentencji decyzji.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał oceny **wagi naruszenia** stwierdzonego w niniejszej decyzji. Dokonując tej oceny Prezes UOKiK wziął pod uwagę, że o wadze naruszenia decydują dwie grupy okoliczności: dotyczące (a) natury naruszenia i (b) czynników związanych ze specyfiką rynku oraz działalnością przedsiębiorcy.

W kwestii **natury naruszenia** Prezes UOKiK wyróżnia (i) **naruszenia bardzo poważne**, do których należy zaliczyć przede wszystkim szczególnie szkodliwe horyzontalne ograniczenia konkurencji, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do eliminacji konkurencji na rynku, (ii) **naruszenia poważne**, do których należy zaliczyć przede wszystkim porozumienia horyzontalne niezaliczane do najpoważniejszych naruszeń, porozumienia pionowe wpływające na cenę lub warunki oferowania produktu, przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do istotnego ograniczenia konkurencji lub dotkliwej eksploatacji kontrahentów lub konsumentów, (iii) naruszenia mniej poważne niż wyżej wymienione (**naruszenia pozostałe**), do których należą m.in. porozumienia wertykalne nie dotyczące ceny lub możliwości odsprzedaży towaru, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej o mniejszej wadze.

W ocenie Prezesa UOKiK każde z naruszeń prawa stwierdzonych w pkt I lit. a) i lit. b) sentencji decyzji jest, ze swej natury, **naruszeniem poważnym**. Obie praktyki stosowane przez SAWP miały niewątpliwie charakter antykonkurencyjny. Pierwsza z nich ograniczała artystom wykonawcom możliwość powierzenia SAWP wykonywania zbiorowego zarządu prawami do artystycznych wykonań jedynie w odniesieniu do wybranych pól eksploatacji, przez co ograniczała możliwość rozwoju konkurencji w zakresie zbiorowego zarządu. Druga ze stwierdzonych praktyk, poprzez wprowadzenie rażąco długiego, nawet dwuletniego, terminu, w jakim artysta mógł powierzyć zarząd prawami innej OZZ, konserwowała sytuację konkurencyjną na rynku zbiorowego zarządzania. Wobec takiego postanowienia w praktyce niemożliwe, a przynajmniej bardzo utrudnione, stało się powstanie nowych OZZ. Nawet w przypadku zainteresowania swoją ofertą dotychczasowych artystów wykonawców będących

klientami SAWP, tacy artyści wykonawcy mogli stać się klientami tych innych (nowych) OZZ nawet po upływie dwóch latach.

Z uwagi na powyższe okoliczności wskazujące na samą naturę naruszenia wysokość kary pieniężnej należało określić na poziomie:

- **0,22% przychodu** SAWP w przypadku praktyki z pkt I lit. a) sentencji decyzji.
- **0,22% przychodu** SAWP w przypadku praktyki z pkt I lit. b) sentencji decyzji.

Wychodząc z założenia, że wymiar kary pieniężnej nakładanej za stosowanie przez przedsiębiorcę praktyk ograniczających konkurencję powinien być uzależniony od **wpływu stwierdzonego naruszenia na rynek**, Prezes UOKiK rozważył, czy ustalone wyżej wartości kar za każdą ze stwierdzonych praktyk ograniczających konkurencję powinny podlegać dalszej modyfikacji. Wobec tego Prezes UOKiK zauważył, że w niniejszej sprawie:

- dokonując niniejszej oceny Prezes UOKiK uwzględnił również okoliczność, że im bardziej rynek skoncentrowany i oddzielony wysokimi barierami wejścia, tym większe prawdopodobieństwo, że dana praktyka ograniczająca konkurencję będzie miała negatywny wpływ na uczestników rynku.

Wobec tego w niniejszej sprawie należało uwzględnić, że rynki usług świadczonych przez OZZ są rynkami o znacznych barierach wejścia oraz wymagających zaangażowania znacznego potencjału ekonomicznego. Bariery wejścia wynikają również z przepisów prawa – status OZZ wymaga odpowiedniego zezwolenia ministra właściwego ds. kultury.

Taki charakter ma również rynek, na którym działa SAWP. Oprócz strony niniejszego postępowania na rynku tym działa jeszcze tylko jedno stowarzyszenie – STOART.

Z drugiej jednak strony:

- w przypadku praktyki z pkt I lit. a) sentencji decyzji, SAWP przedstawiło dowody na to, że mimo jej wprowadzenia w życie, nie stosowało jej konsekwentnie. SAWP na zasadzie uznaniowej pozwalał artystom wykonawcom powierzać mu zarząd prawami tylko w części. Nie świadczy to wprawdzie o braku tej praktyki, ale może przemawiać za złagodzeniem sankcji pieniężnej.

Wobec powyższego Prezes UOKiK uznał, że z uwagi na ocenę wpływu naruszenia na rynek, poziom kary nałożonej na SAWP należy:

- **pozostawić w niezmienionej wysokości** w przypadku praktyki z pkt I lit. a) sentencji decyzji.
- **zwiększyć o 10%** w przypadku praktyki z pkt I lit. b) sentencji decyzji.

Prezes UOKiK uwzględnił następnie **okres trwania naruszenia**. Na taką potrzebę wskazuje wprost treść art. 104 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes UOKiK uznał, że okres naruszenia może wpływać na zwiększenie wysokości kary, która wynika z oceny natury naruszenia i czynników związanych ze specyfiką rynku oraz działalnością przedsiębiorcy, jeżeli długotrwałość stosowania praktyki prowadziłaby do zwielokrotnienia jej negatywnych skutków, w szczególności, gdy wpływa na wysokość korzyści uzyskiwanych przez przedsiębiorcę dopuszczającego się naruszenia lub szkody ponoszone przez innych uczestników rynku.

Odnosząc to do rozpatrywanej sprawy Prezes UOKiK uznał, że okres stosowania przez SAWP obu zakwestionowanych praktyk można określić jako długotrwały (kwestionowane

zasady obowiązywały od powstania SAWP). Długotrwały okres stosowania praktyki nie powinien jednak powodować podwyższenia wysokości kary. Nie są bowiem możliwe do określenia realne antykonkurencyjne skutki, jakie wynikały z długotrwałości zakwestionowanego naruszenia i korzyści, jakie SAWP osiągnął dzięki temu. Korzyści te mogły polegać na tym, że z powodu ograniczenia możliwości swobodnego decydowania o zakresie powierzenia SAWP zarządu prawami oraz terminie zakończenia współpracy z SAWP, część osób, która chciałaby ograniczyć lub zakończyć współpracę z SAWP, nie czyniła tego (praktyka z pkt I lit. a sentencji decyzji). Korzyści te mogły także polegać na tym, że w nadmierne długim – jak ocenił Prezes UOKiK – okresie od momentem oświadczenia przez artystę wykonawcę o rezygnacji ze zbiorowego zarządu SAWP a momentem faktycznego zakończenia tego świadczenia przez SAWP, stowarzyszenie to ma w katalogu praw którymi zarządza prawa do artystycznych wykonań, którymi w innym przypadku zarządzałby inny podmiot. W postępowaniu nie uzyskano jednak materiałów pozwalających wykazać ponad wszelką wątpliwość, że w praktyce wystąpiły przypadki odmowy przez SAWP wykonywania zarządu jedynie w odniesieniu do pól eksploatacji wybranych przez artystę wykonawcę. Co więcej, SAWP przedstawił dowody na to, że praktyki określonej w pkt I lit. a) sentencji decyzji nie stosował konsekwentnie i uznaniowo pozwalał artystom wykonawcom powierzać mu zarząd prawami tylko w części.

W tych warunkach **nie jest zasadne podwyższenie** nałożonej na SAWP kary pieniężnej z uwagi na długotrwałość praktyki.

Ustalając wysokość nałożonej na SAWP kary pieniężnej, Prezes UOKiK wziął również pod uwagę, czy w sprawie występują **okoliczności łagodzące lub obciążające**.

Zdaniem Prezesa UOKiK w sprawie występują następujące okoliczności **łagodzące**:

- w trakcie postępowania SAWP w pełni zaniechał stosowania obu stwierdzonych praktyk ograniczających konkurencję. SAWP dokonał stosownych zmian w treści obowiązującego zobowiązania organizacyjnego, co zaowocowało stwierdzeniem zaniechania stosowania zarzucanych mu praktyk. SAWP samodzielnie zmienił zatem postępowania będące źródłem niedozwolonych praktyk minimalizując w ten sposób rozmiar naruszenia interesu społecznego;
- w toku postępowania SAWP współpracował z Prezesem UOKiK, przysłużywszy się do jego sprawnego przeprowadzenia.

Natomiast w sprawie nie występują okoliczności **obciążające**, która wpływałyby na ustalenie kary na wyższym poziomie.

Biorąc powyższe pod uwagę Prezes UOKiK uznał, że uzasadnione jest **obniżenie wysokości kary pieniężnej o 20%** w przypadku każdej ze stwierdzonych praktyk.

W tym świetle Prezes UOKiK uznał, że wadze naruszeń ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów udowodnionych SAWP odpowiada:

- **kara w wysokości ok. 0,18% przychodu SAWP, a zarazem ok. 1,8% kary maksymalnej przewidzianej za stosowanie praktyki określonej w pkt I lit. a) sentencji decyzji.** Biorąc pod uwagę przekazane przez SAWP informacje o wynikach finansowych tego przedsiębiorcy, wartość kwotowa tej kary pieniężnej wynosi **5.017,74 zł (słownie: pięć tysięcy siedemnaście zł 74/100)**

- **kara w wysokości 0,193% przychodu SAWP, a zarazem 1,93% kary maksymalnej przewidzianej za stosowanie praktyki określonej w pkt I lit. b) sentencji decyzji.** Biorąc pod uwagę przekazane przez SAWP informacje o wynikach finansowych tego przedsiębiorcy, wartość kwotowa nałożonej kary pieniężnej wynosi **5.519,51 zł (słownie: pięć tysięcy pięćset dziewiętnaście zł 51/100).**

W ocenie Prezesa UOKiK ww. kary pieniężne w pełni odpowiadają stopniowi zawinienia SAWP. Nakładając je Prezes UOKiK wyszedł z założenia, iż powinny one mieć charakter zarówno represyjny, jak i prewencyjny, przyczyniając się do zapewnienia trwałego zaniechania naruszania przez SAWP w przeszłości reguł konkurencji.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów odnosi wysokość kary pieniężnej do procentowej wielkości przychodu przedsiębiorcy. Przy czym pod pojęciem przychodu należy rozumieć przychód uzyskany w roku podatkowym poprzedzającym dzień wszczęcia postępowania na podstawie ustawy, w rozumieniu obowiązujących przedsiębiorcę przepisów o podatku dochodowym.

Uwzględniając przychód SAWP w 2008 r., ustalony na podstawie przekazanych dokumentów finansowych, nałożone na SAWP kary pieniężne mieszczą się w granicach wyznaczonych przez art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, żadna z nich nie przekracza 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary i jednocześnie stanowią odpowiednio ok. **1,8% i 1,93% kary maksymalnej**, przewidzianej za naruszenie zakazu określonego w art. 5 ww. ustawy.

W świetle wskazanych okoliczności, nałożenie przedmiotowych kar, jak i ich wysokość, jest w pełni uzasadniona.

X. Koszty postępowania

Zgodnie z art. 72 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes UOKiK stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Z kolei na podstawie art. 73 ustawy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach Prezes UOKiK może nałożyć na stronę przegrywającą obowiązek zwrotu tylko części kosztów albo nie obciążać jej kosztami. Natomiast w świetle art. 75 tej ustawy, Prezes UOKiK rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Z ustawy nie wynika, co składa się na koszty postępowania, o których mowa w jej art. 72. Wobec generalnego odesłania w sprawach nieuregulowanych do przepisów kodeksu postępowania administracyjnego (art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) należy przyjąć, iż zakres tych kosztów wyznacza art. 263 § 1 k.p.a. W jego świetle do kosztów postępowania zalicza się: (1) koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron, (2) koszty doręczania stronom pism procesowych, (3) inne koszty bezpośrednio związane z rozstrzygnięciem sprawy.

Postępowanie przeciwko SAWP zostało wszczęte z urzędu W punkcie I sentencji niniejszej decyzji stwierdzono stosowanie przez SAWP praktyk ograniczających konkurencję

zakazanych na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Na koszty Prezesa UOKiK w niniejszym postępowaniu składają się:

- wydatki w kwocie 154,45 zł, które są związane z prowadzoną w toku postępowania korespondencją;
- część kosztów związanych z tłumaczeniem na język polski obcojęzycznych materiałów włączonych do akt postępowania postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2008 r., ujawniających zasady wypowiedzania zbiorowego zarządu przez zagraniczne organizacje zrzeszające twórców i artystów wykonawców. Prezes UOKiK podjął się ustalenia tych zasad w związku z tym, że SAWP podnosił argumenty odnoszące się do zasad stosowanych przez takie, zagraniczne organizacje. Sporządzenie tłumaczeń zebranych materiałów było niezbędne, by mogły być wykorzystane w niniejszym postępowaniu. Wynika to z treści art. 46 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z nim, dowodem z dokumentu w postępowaniu przed Prezesem UOKiK może być tylko oryginał dokumentu lub jego kopia poświadczona przez organ administracji publicznej, notariusza, adwokata, radcę prawnego lub upoważnionego pracownika przedsiębiorcy (ust. 1). Dowodem w postępowaniu przed Prezesem UOKiK jest dokument sporządzony w języku polskim (ust. 2). Jeżeli dokument został sporządzony w języku obcym, należy przedłożyć także poświadczony przez tłumacza przysięgłego tłumaczenie na język polski tego dokumentu albo jego części mającej stanowić dowód w sprawie (ust. 3).

W niniejszym postępowaniu Prezes UOKiK podniósł koszt w wysokości 27.408,83 zł poświadczony przez tłumacza przysięgłego tłumaczenia na język polski ww. dokumentów. Zarazem Prezes UOKiK zdecydował się obciążyć SAWP tylko połową tych kosztów (13.704,42 zł). Uzasadnione jest to tym, że ww. przetłumaczone na język polski materiały zostały wykorzystane nie tylko w niniejszym postępowaniu, ale również w drugim równoległe prowadzonym postępowaniu antymonopolowym o sygn. RWA-410-1/07/GM.

W związku z powyższym postanowiono obciążyć SAWP kosztami w wysokości 13.858,87 zł (słownie: trzynaście tysięcy osiemset pięćdziesiąt osiem złotych, 87/100).

Biorąc powyższe pod uwagę, orzeka się jak w sentencji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na następujące konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

NBP O/O Warszawa 511010100078782231000000.

Przy dokonywaniu wpłaty na powyższe konto należy dopisać numer decyzji Prezesa UOKiK stanowiącej podstawę jej dokonania.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 i ust. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 479²⁸ w związku z 479³² k.p.c. – na postanowienie o kosztach postępowania przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Z up. Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów

Otrzymuje:

Pani Elżbieta Modzelewska-Wąchal
*Pełnomocnik Stowarzyszenia Artystów Wykonawców
Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP*
Kancelaria Radcy Prawnego
Centrum Prawa Konkurencji

ul. Brukselska 14
03-973 Warszawa